

ע"פ 7921/11 - דוד ואנונו נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7921/11

לפני:
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופט א' שהם

המערער: דוד ואנונו

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט ד' רוזן) ב-ת"פ 18580-03-11 ועל הכרעת דינו המשלימה מתאריך 02.09.2013

בשם המערער: עו"ד ירון גיגי; עו"ד סתיו סער

בשם המשיבה: עו"ד שאול כהן; עו"ד אסתי שלאין
בשם שירות המבחן למבוגרים: גב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט ח' מלצר:

1. בפנינו ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט ד' רוזן) ב-ת"פ 18580-03-11, שבגדרו המערער הורשע בעבירות הבאות: לקיחת שוחד, קשירת קשר לפשע, העלמת מס במרמה
עמוד 1

ושיבוש מהלכי משפט. בעקבות הרשעתו, הושתו על המערער העונשים הבאים: 6 שנות מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי (כאשר התנאי הוא שבמשך 3 שנים מיום שחרורו מן המאסר - המערער לא יורשע בעבירה לפי סעיף 499 וסימנים א' ו-ה' לפרק ט' בחוק העונשין, התשל"ז - 1977 (להלן: חוק העונשין, או החוק)) וקנס כספי בסך של 750,000 ש"ח, או שנתיים מאסר תחתיו.

פסק הדין האמור הותר על כנו בהכרעת דין משלימה של בית המשפט המחוזי הנכבד מתאריך 02.09.2013, שבאה בעקבות התפתחויות שחלו במכלול ותוארנה בהמשך.

הערעור שבפנינו מופנה הן כנגד הרשעתו של המערער והן כנגד חומרת העונש.

אביא תחילה את הנתונים הרלבנטיים להכרעה בערעור.

רקע והשתלשלות ההליכים

2. המערער היה בשעתו עובד בכיר ברשות המיסים. החל משנת 2004 המערער שימש בתפקיד מנהל היחידה הארצית לאכיפה וגבייה ברשות המיסים (תפקיד המוכר גם בשם: "פקיד שומה הוצאה לפועל"), ובחודש פברואר 2010 התמנה לתפקיד מנהל היחידה הארצית לחקירות שטח ומודיעין ברשות המיסים (תפקיד המוכר גם בשם: "פקיד שומה חקירות מרכז").

3. נגד המערער הוגש כתב אישום, אשר כלל חמישה אישומים בגין עבירות שביצע, לכאורה, בתקופה בה הוא שימש בתפקידים בכירים ברשות המיסים, ובקשר לתפקידים אלה. המערער זוכה, מחמת הספק, מהעבירות שיוחסו לו במסגרת האישומים: השני, הרביעי והחמישי, ומכאן שאישומים אלה אינם כלולים בגדר הערעור. על כן אתאר עתה, בקצרה, את שיוחס למערער באישומים הראשון והשלישי בלבד, שבהם מתמקד הערעור.

4. הפרשיה המרכזית בגינה הורשע המערער, פורטה באישום הראשון לכתב האישום. האישום הראשון גולל שלוש פרשות שוחד, שבהן היו מעורבים, לכאורה: המערער ומר יוחאי יעיש, שלימים הפך לעד מדינה בתיק (להלן: יעיש) ובמועדים הרלבנטיים לכתב האישום, שימש אמרגנו של הזמר מר קובי פרץ (להלן: פרץ).

5. הפרשה הראשונה, שאוזכרה בכתב האישום, דיברה בכך שהמערער העביר ליעיש במהלך חודש אוקטובר 2008 הצעה, באמצעות חברו מר רן הדר ז"ל (להלן: רן) ומר יואל מוגמי (להלן: מוגמי), ובתיווכם של השניים, לפיה המערער ידאג לסגירת תיק המס של פרץ בתמורה לתשלום של 50,000 ש"ח במזומן לו ולרן וכן תשלום סכום של 150,000-180,000 ש"ח למס הכנסה. הטיפול לסגירת תיקו של פרץ, כך נטען, לא יצא אל הפועל, לאחר שפרץ דחה את ההצעה האמורה (להלן: פרשת השוחד הראשונה).

מוצא אני לנכון להעיר כבר עתה כי רן הדר ז"ל נפטר עוד קודם לחקירת הפרשות מדום לב, ולכן אין בכל מה שיאמר בהמשך כדי לשלול את חפותו, שהרי הוא לא נחקר ולא הועמד לדין, ואף אם היה מועמד לדין – פטירתו היתה מפסיקה כל הליך פלילי נגדו, במצוות סעיף 236 חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: חסד"פ). לאחר הערה זו ניתן להמשיך.

6. הקשר בין יעיש למערער לא תם, על פי הנטען, באמור בפסקה 5. בכתב האישום נכתב עוד כי המערער ורן הודיעו ליעיש, כדי להפחידו, כי המערער ערך בדיקה לגבי תיק המס של יעיש והתגלה שהוא "מסובך". עוד נטען בכתב האישום כי המערער דרש מיעיש, באמצעות רן ומוגמי, סכום של 200,000 ש"ח בתמורה לטיפול בתיקו של יעיש ברשות המיסים. על פי כתב האישום, יעיש נענה להצעה, העביר את הסכום האמור למוגמי, וזה בתורו העביר למערער את הכספים, דרך רן, לאחר שנטל לעצמו, ברשותו של רן, סך של 30,000 ש"ח (להלן: פרשת השוחד השניה).

7. על פי המתואר בכתב האישום, אף לאחר שיעיש שילם את הסכום של 200,000 ש"ח במסגרת פרשת השוחד השניה – הטיפול בעניני המס שהיה מעורב בהם – לא נסתיים, והוא זומן בחודש מרץ 2009 על ידי רכז חוליית חקירות במשרד חקירות ירושלים ברשות המיסים, מר דרור דניאל (להלן: דניאל) לבירור תיק המס של פרץ ובמאי 2009 לפקיד שומה ת"א 3 לשם דיון בדו"חות המס של יעיש ובהצהרת ההון שלו. בסמוך לאחר הזימון האחרון יעיש נפגש עם רן ועם המערער בקפה "ברולו" בפ"ת ועדכן את השניים בדבר הדיון שנקבע לו (להלן: הפגישה ב"ברולו"). על פי כתב האישום במהלך הפגישה נתגלעה מחלוקת בין הצדדים מאחר שיעיש סבר כי התשלום בסך של 200,000 ש"ח נמסר למערער במטרה לסיים את כל עניניו של יעיש ברשות המיסים. המערער הצהיר מנגד, על פי כתב האישום, כי הסכום האמור שולם בתמורה לסגירת ההליכים הפליליים בלבד, ולא האזרחיים.

בכתב האישום נטען עוד כי זמן קצר לאחר הפגישה הנ"ל, נפגשו: יעיש, רן והמערער שוב, בבית קפה ברמת אביב ג', כאשר במהלך פגישה זו הסביר המערער ליעיש כי הגם שאינו חייב לסייע לו, הוא יטפל בעניניו באמצעות רו"ח ראובן שיף (להלן: שיף). כמו כן נאמר בכתב האישום כי הוסבר ליעיש שיהיה עליו לשלם שכר טרחה בסך 60,000 ש"ח עבור טיפולו של רו"ח שיף בעניני המס של יעיש בין השנים 2005-2008. בהמשך לכך החלו מגעים בין יעיש לרו"ח שיף בן דוד משרדו של שיף (להלן: בן דוד), שבמסגרתם יעיש העביר לבן דוד את המסמכים בעניניו ואף שילם מקדמה עבור הטיפול בתיק.

בשלב מסוים, כך על פי כתב האישום, התברר ליעיש כי משרדו של שיף דורש ממנו תשלום שכר טרחה של 60,000 ש"ח בעבור כל שנת מס שבה המשרד מטפל, דהיינו 180,000 ש"ח מעבר למה שהוסבר ליעיש במקור שעליו לשלם. יעיש סרב לשלם את התוספת האמורה ופנה אל המערער בנושא, דרך גב' יפה הדר (להלן: יפה), אלמנתו של רן הדר ז"ל. המערער, כך נטען, הבטיח ליעיש כי הוא ידאג להפחתה של דרישת התשלום הנ"ל כך שיעיש יאלץ לשלם לשיף 100,000 ש"ח נוספים בלבד (מעבר ל-60,000 ש"ח שיעיש נדרש לשלם מלכתחילה).

8. על פי כתב האישום, בחודש נובמבר 2009 הגיעו יעיש ואשתו אל ביתה של יפה, שם המתין המערער. בהתאם להנחיותיו של המערער, כך נטען, יעיש ניגש לחדר השינה של יפה והניח את הסכום של 100,000 ש"ח הנ"ל על מיטתה. לאחר מכן יצא יעיש אל מרפסת ביתה של יפה, קרא למערער לשם ועדכן אותו בדבר הנחת הכסף. נטען כי

המערער הבטיח ליעיש, כי ידאג להעברת הכספים לחברו, מר יקותיאל ברזילי (להלן: קותי), אשר ימסור אותם לרו"ח שיף.

בהמשך הערב יפה מסרה, כך נטען, למערער שקית עם המזומנים שיעיש הותיר על מיטתה. המערער, כך נטען, לקח את השקית לרכבו, הוציא מתוכה סכום של 20,000 ש"ח, אותו הוא שמר לעצמו, והעביר את השקית עם יתרת הכספים לקותי, כדי שהאחרון יעבירה לרו"ח שיף (להלן: פרשת השוחד השלישית).

9. בחודש דצמבר 2009, כך נטען בכתב האישום – דניאל יצר קשר עם יעיש פעם נוספת בעניין חובותיו של האחרון לרשות המיסים. משכך פנה יעיש למערער, וזה נתן את הבטחתו כי יטפל בנושא מול דניאל.

מספר שבועות לאחר מכן המערער פנה, על פי הנטען, אל חברו, מר משה מזרחי (להלן: מזרחי), ששימש באותה עת בתפקיד בהוצאה לפועל ירושלים ברשות המיסים, וביקשו לפנות אל דניאל ולברר את סיבת הפניה ליעיש. בנוסף הנחה המערער את יעיש לשלוח למזרחי מכתב בדבר מצבו הרפואי, וכן ביקש ממזרחי שיעביר את המכתב האמור לדניאל, וכך אכן נעשה על פי האמור בכתב האישום.

10. יעיש נעצר בתאריך 15.03.2010. נטען כי יום לאחר מכן, בתאריך 16.03.2010, המערער התקשר למוגמי ותיאם עימו פגישה, במהלכה המערער ניסה לברר מה מסר יעיש בחקירתו. כמו כן ביקש המערער ממוגמי למסור ליעיש, שלא יזכיר את שמו בחקירה, ואף המליץ כי יעיש יודה "במשהו קטן", כך שהמערער יוכל לדאוג שיעיש ישלם סכום קטן ועניינו יוסדר. על פי כתב האישום, מוגמי נפגש עם יעיש בתאריך 18.03.2010, לאחר שחרורו של האחרון ממעצר, והעביר לו את המסרים האמורים, בהתאם לבקשת המערער.

11. האישום השלישי עוסק גם הוא בבקשת שוחד, שהפנה המערער לבני הזוג משה ודליה שחורי. על פי כתב האישום, בשנת 2008 נפתחה חקירה נגד עו"ד דליה שחורי בנוגע לעבירות מס שלכאורה בוצעו על ידה. בעקבות זאת, גב' שחורי ובעלה משה שחורי, אשר שימש במועדים הרלבנטיים כמנכ"ל מפלגת "קדימה" – פנו למוגמי, שהיה גם כן בעל תפקיד ב"קדימה", וביקשו את עזרתו לסיום העניין. מוגמי הפנה את הזוג לרן ולמערער. רן דרש תחילה מבני הזוג שחורי, על פי הנטען, מתת מזומנים בעבור סגירת התיק ברשות המיסים, ואולם לאחר שמוגמי התערב והודיע כי איננו מסכים להעלאת דרישה זו – רן החליף את הדרישה למתבתת מזומנים בתביעה אחרת, והיא שמשה שחורי ימנה אותו לתפקיד במפלגת "קדימה" בתמורה לסיוע האמור, כל זאת, על פי הנטען, עלדעתו של המערער (להלן: פרשת השוחד הרביעית). משה שחורי הבטיח לבחון את הנושא, אך בסופו של דבר לא ניתנה טובת ההנאה האמורה, לאחר שרן נפטר.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי והכרעת הדין המשלימה

12. לאחר ניהול הוכחות, בית המשפט המחוזי הנכבד זיכה את המערער מעבירה של סחיטה באיומים לפי סעיף 428 לחוק העונשין, אשר יוחסה לו בגדר האישום הראשון, ומעבירה של קשירת קשר לפשע שיוחסה לו במסגרת האישום השלישי (וזאת בנוסף לזיכוי ממה שיוחס לו באישומים השני, הרביעי והחמישי), אך הרשיע את המערער,

כאמור, ביתר העבירות שיוחסו לו במסגרת האישומים הראשון והשלישי, דהיינו: ארבע עבירות של לקיחת שוחד בניגוד לסעיף 290 לחוק העונשין, עבירה של שיבוש מהלכי משפט בניגוד לסעיף 244 לחוק העונשין, עבירה של קשירת קשר לפשע בניגוד לסעיף 499(א) לחוק העונשין, וכן עבירת מס לפי סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: פקודת מס הכנסה).

13. הרשעת המערער בעבירות של לקיחת שוחד במסגרת הפרשות המתוארות באישום הראשון התבססה בעיקר על עדותו של יעיש, אותה בית המשפט הגדיר כמהימנה. זו זכתה גם לתימוכין בעדויות של: מוגמי, פרץ ויפה, ואף בראיות חיצוניות כגון: הקלטות שיחות ופלטת תקשורת. מנגד, נדחתה גרסתו של המערער, שכן בית המשפט מצא שעולים ממנה אי-דיוקים ואף שקרים, זאת לאחר שהשווה אותם לדברים אחרים שנמסרו על ידי המערער בהזדמנויות שונות ולראיות חיצוניות, וכן בהתחשב בבחירתו של המערער לשמור על זכות השתיקה בחלק משלבי חקירתו.

14. בנוגע לפרשת השוחד השלישית, בית המשפט דחה את עדותו של קוטי, לאחר שבאי-כוח שני הצדדים הסכימו כי לא ניתן להסתמך על דבריו, ומשכך קבע כי הוכח שהמערער קיבל את השקית עם 100,000 השקלים, אך לא הוכח כי הוא מסר אותה לקוטי. לפיכך, בית המשפט הרשיע את המערער בלקיחה של מלוא הסכום האמור כשוחד, וזאת בשונה מכתב האישום שייחס למערער נטילה של 20,000 ש"ח בלבד.

15. באשר לעבירת שיבוש מהלכי משפט, הערכאה הדיונית הנכבדה נשענה בעיקר על עדותו של מוגמי, אשר נתמכה, לשיטתה, באמצעות: עדותו של יעיש, עדותה של יפה, פלטת תקשורת המלמד על התקיימות של שיחה טלפונית בין המערער למוגמי יום לאחר מעצרו של יעיש, וכן שתיקתו של המערער בחקירתו.

16. המערער הורשע גם בפרשת השוחד הרביעית, הנזכרת באישום השלישי, בהתבסס בעיקר על עדויות שנמסרו על ידי בני הזוג שחורי.

17. בעקבות הרשעתו של המערער בעבירות הנ"ל - בית המשפט קמא השית עליו, כאמור, את העונשים המפורטים בפסקה 1 שלעיל. המערער החל בריצוי של עונש מעצרו מספר שבועות לאחר מתן גזר הדין בעניינו.

18. המערער הגיש ערעור מטעמו כנגד פסק הדין הנ"ל. בעוד הערעור תלוי ועומד, ובטרם נתקיים הדיון בערעור בפנינו, הודיעה הפרקליטות לסנגוריה כי אותרו 13 קרגלים, אשר נותרו במחסני היחידה החוקרת ברשות המיסים ולא הועברו לידי ההגנה יחד עם יתר חומר החקירה. זאת ועוד, התברר כי במסגרת חקירה שהתנהלה נגד פרץ ברשות המיסים, נחתם עם יעיש הסכם עד מדינה נוסף, וזאת לאחר שנסתיימה ההתקשרות בין יעיש לבין פרץ. בעקבות החתימה על ההסכם האמור, יעיש מסר 11 הודעות, שבמסגרתן הוא הודה כי שיקר בנושאים מסוימים לרשויות במהלך חקירתו, וכך גם בעדותו בבית המשפט המחוזי בהליך, מושא הערעור, בכל הנוגע לחלוקת ההכנסות בינו לבין פרץ. כמו כן התחוויר כי יעיש שיבש מהלכי משפט, תיאם עדויות עם פרץ ובדה ראיות, כל זאת כדי להגן על פרנסתו, שעה שהוא שימש כאמרגנו של פרץ.

19. נוכח שתי ההתפתחויות הנ"ל, הורינו בתום הדיון שהתקיים בפנינו בתאריך 26.02.2013, בו יוצג המערער על-ידי באי-כוחו הנוכחיים (שלא יצגו אותו בערכאה הדיונית), כי התיק יוחזר לבית המשפט קמא, לצורך בדיקת השלכות הדברים, אם בכלל, על פסק הדין, מושא הערעור.

20. לאחר שבית המשפט המחוזי הנכבד בחן את הראיות ה"חדשות", וכן זימן את יעיש לחקירה בפניו פעם נוספת, פורסמה, בתאריך 02.09.2013 הכרעת דינו המשלימה. בית המשפט לא מצא כי החומר שנמסר באיחור להגנה היה רלבנטי לתיק, ועל כן נקבע כי הוא איננו מצדיק זיכוי מחמת הגנה מן הצדק. עוד נקבע כי אין בשקריו של יעיש בנושאים שבהם הודה כי שיקר ובהתנהלותו כדי להשפיע על התוצאה שאליה הגיע בית המשפט קמא במסגרת פסק דינו המקורי, הואיל ולשיטתו של בית המשפט המחוזי הנכבד – עדותו של יעיש בכל הקשור למערער היתה עדות אמת, הנתמכת באמצעות ראיות חיצוניות. אשר על כן, בית המשפט הנכבד הותיר את הכרעת הדין וגזר הדין בעינם. בהקשר זה אוסיף כי הטענה שהועלתה על-ידי המערער כאילו יעיש שיקר בבית המשפט, על דעת הפרקליטות, התגלתה כחסרת בסיס.

21. זה המקום לציין כי במקביל להחזרת התיק לבית משפט קמא – הוגשה עתירה מטעם המערער (בג"ץ 2235/13), שבגדרה נתבקש בג"ץ להורות למדינה לבטל את הסכם עד המדינה הראשון שנכרת עם יעיש (ככל שהדברים נוגעים לעניינו של המערער), וכן לנקוט בהליכי חקירה ובהליכי משפט פליליים נגדו בגין ביצוע העבירות הפליליות שבביצוען הוא הודה. עתירה זו נדחתה בתאריך 22.07.2014 על ידי הרכב, בראשות השופטת (בדימ') ע' ארבל.

22. בעקבות הכרעת הדין המשלימה הנ"ל, הוגשו נימוקי ערעור משלימים מטעם המערער וכן התקיים בפנינו דיון נוסף, שבמהלכו העלו הצדדים את טיעוניהם לגבי פסק הדין המקורי וגם התייחסו להכרעת הדין המשלימה.

23. להשלמת התמונה אציין כי לאחרונה זומן, בתאריך 17.06.2015, דיון תזכורת בפני הח"מ לצורך בירור שאלות שונות שעלו אצל ההרכב במהלך ליבון טענות באי-כוח הצדדים בערעור, על כל התהפוכות שחלו בתיק. במסגרת זו נבחנה גם האפשרות להסדר כלשהו במכלול בין הצדדים, ואולם הדבר לא נסתייע, מה גם שבינתיים המערער שוחרר על-תנאי מהכלא (לרבות שחרור מינהלי), בהתאם לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, תשס"א-2001 ולהוראות סימן ט'1 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], תשל"ב-1971.

(לשיקולי אינטרס הציבור בהליך השחרור המוקדם – עיינו במאמר הנושא אותה כותרת, פרי עטו של ד"ר נתנאל דגן, שפורסם בעלי משפט יא 619 (2014)).

אביא עתה את עיקר טיעוני הצדדים במסגרת הערעור שבפנינו.

טענות המערער

24. המערער מפנה כאמור את טענותיו כנגד הכרעת הדין, ולחילופין כנגד חומרת העונש.

25. ביחס להכרעת הדין, טענתו המרכזית של המערער נוגעת למהימנותו של עד המדינה, יעיש. המערער טוען כי יעיש הציע לרשויות החקירה לתת לו מעמד של עד מדינה ובמסגרת זו הוא רקם, לגישתו, סיפור בדיוני ורצוף כשלים על בכיר ברשות המיסים, אשר נטל כביכול שוחד, וזאת רק כדי למלט עצמו מהסתבכות מול שלטונות המס. בהקשר זה נטען כי על נכונותו של יעיש לעשות כל שיידרש כדי לחלץ עצמו מצרה מעידה העובדה שהפך בהמשך לעד מדינה גם נגד מקורבו, הזמר קובי פרץ. עוד הועלו טענות באשר לאופיו הבעייתי של יעיש ולקשריו עם גורמים בעולם הפשע.

בנימוקי ערעור משלימים שהוגשו בעקבות הכרעת הדין המשלימה - המערער טען כי מאחר שיעיש אישר שבמסגרת התיק נגד המערער, מושא הערעור, הוא שיקר בפרטים מסוימים הנוגעים לפרץ, ולאור העובדה שחומר החקירה בתיק נגד פרץ מלמד על מעורבותו של יעיש בביצוע עבירות חמורות ועל נכונותו לשבש כל הליך וחקירה - לא היה מקום לאמץ בשנית את גרסתו ביחס לאירועי השוחד, נשוא פרשת השוחד הראשונה. כן נטען כי עניינו של קובי פרץ כרוך בתיק הנוכחי ולא נכון היה לנתק ביניהם, כפי שעשתה הערכאה הדיונית. המערער גורס כי הואיל ואין ספק שעדותו של יעיש מכילה שקרים - היה הכרח לנקוט לגביה בכלל של פליגין דיבורא, ומשלא נעשה כך, לא ניתן לייחס משקל ראייתי כלשהו לעדות זו ויש לזכות את המערער מהעבירות שבהן הוא הורשע במסגרת פרשת השוחד הראשונה.

ב"כ המערער טוענים גם נגד נסיבות כריתת הסכם עד המדינה עם יעיש ומכך שמהודעותיו החדשות עולה תמונה של שיבוש הליכים ותיאום גרסאות עם קובי פרץ, כמו-גם בידוי ראיות וזיוף מסמכים. לדבריהם, המכלול שהתגלה מעיד על דמותו של יעיש, ועל כך ששיקר לא רק לשם הגנה על פרץ, שהיה מיוצג על ידו, אלא גם בנושאים נוספים ולכן הדבר צריך היה להביא לקעקוע עדותו ולזיכוי המערער מכלל הפרשות המתוארות באישום הראשון.

26. עוד טוען המערער בנוגע ליחס הראוי, לשיטתו, בין סעיף 296 לחוק העונשין, אשר מאפשר הרשעה של נאשם בעבירת שוחד על בסיס עדות אחת בלבד, אף אם עדות זו נמסרת על-ידי שותפו לעבירה, לבין סעיף 54א(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות), המחייב "חיזוק" ראייתי לעדות של שותף לעבירה. המערער סבור כי מאחר שמדובר כאן בנסיבות חריגות, שבהן, לגישתו, אין עדות ישירה של נותן השוחד שזכתה לאמון הערכאה המבררת - יש לקבוע שסעיף 54א(א) לפקודת הראיות, **המאחר בזמן**, גובר על סעיף 296 לחוק ולזכות את המערער הואיל ולא מצויה בחומר הראיות התוספת הראייתית הנדרשת, ובמיוחד אמורים הדברים בפרשת השוחד השניה.

מעבר לטענתו הכללית בנוגע למהימנותו של יעיש ולטענה בדבר הצורך בתוספת ראייתי לעדותו - השגותיו המרכזיות של המערער בפנינו נוגעות לכל אחת מארבע פרשות השוחד וביחס להרשעתו בעבירה של שיבוש מהלכי משפט. אפרט עתה, בתמצית, את עיקר טענותיו באותם עניינים.

27. פרשת השוחד הראשונה - נטען כי מדובר בבדיה מוחלטת של יעיש, כי המערער מעולם לא ביקש מיעיש תשלום תמורת סגירת תיקי המס של קובי פרץ וגם כי יעיש מעולם לא שוחח עמו בעניינו של פרץ, אלא רק על ענייניו

שלו. ב"כ המערער סקרו ראיות שונות, שלשיתם מצביעות על כך שעניינו של פרץ מעולם לא הועלה בפני המערער (ובניהן: תמליל שיחה של יעיש עם אלמנתו של רן, יפה; העובדה שתיקו של קובי פרץ הועבר כבר באותה עת לסמכות פרקליטות המחוז ועל כן המערער ממילא לא יכול היה להשפיע על התיק באותו מועד; אינדיקציות למודעותו של יעיש במועד זה לכך שאם קובי פרץ "מסובך ברשות המיסים", כך גם הוא).

28. במישור המשפטי המערער העלה טענה של הגנה מן הצדק לפי סעיף 149(10) לחסד"פ, אשר הוצגה גם בפני הערכאה הדיונית טרם שניתנה הכרעת הדין המשלימה. לשיטתו, החומר שהועבר אליו לאחר שנגזר דינו על-ידי הערכאה הדיונית היה חיוני לחקירתו הנגדית של יעיש, כדי להוכיח כי הוא לא העלה מעולם את עניינו של פרץ בפני המערער. המערער, שגורס כי המדינה התרשלה בהקשר להעברת החומר הנ"ל, סבור לפיכך כי יש הצדקה לביטול כתב האישום בכללותו, ולמצער לביטול הרשעתו בפרשת השוחד הראשונה, שאליה נוגע עיקר החומר שהתגלה.

29. פרשת השוחד השניה – התיזה של ההגנה היא כי מוגמי ורן הוליכו שולל את יעיש והציגו בפניו מצג כוזב כאילו עניינו מטופל על ידי המערער, הפועל יחד עימם, בעוד שבפועל המערער לא היה שותף לתכניתם.

נטען כי הצדדים אינם חלוקים על כך שיעיש לא מסר את הכסף במישרין לידי של המערער ואין במכלול כל ראיה ישירה, או אינדיקציה לכך שכספי השוחד, כולם או חלקם, הועברו למערער. ההגנה מטעימה כי מוגמי אישר שקיבל מידי יעיש 200,000 ש"ח, מתוכם נטל 30,000 ש"ח ל"צדקה", וטען כי את יתרת הסכום העביר לרן. רן נפטר ואין כל ראיה לכך שהעביר הכסף למערער, למעט סברתו של יעיש כי הכסף היה מיועד לרן ולמערער. כן נטען כי נוכח הקביעה בהכרעת הדין בדבר חוסר מהימנותו של מוגמי, יש לדחות את גרסתו לפיה הוא העביר את הכסף לרן, בהיעדר תימוכין לה, ולזכות את המערער גם בפרשה זו.

30. עוד חולקת ההגנה על קביעתו של בית המשפט קמא באשר להשתלשלות העניינים במהלך הפגישה ב"ברולו" בין: יעיש, רן והמערער, וכן בנוגע למשמעויות של אותה פגישה. על פי גרסתו של המערער הוא הגיע לפגישה באופן ספונטני, מבלי שידע שיעיש מגיע אליה אף הוא. המערער העיד שאיננו זוכר מפורשות מה נאמר על ידי יעיש באותו מפגש (אף שהוא מודה שנאמר משהו לגבי תשלום שיעיש ביצע ואי-עמידה בהבטחה כלשהי). לטענתו הפריעה לו בעיקר המימיקה של יעיש, ולכן הוא הסתפק בשתיקה רועמת ובעזיבת המפגש. ההגנה סבורה שלא היה מקום לקבוע לפיכך כי עזיבתו של המערער מהווה הודאה שבשתיקה לכך שהוא קיבל כספים מיעיש, אלא יש לראות בה כתגובה של הבעת תרעומת והתנערות מהתנהלות יעיש ומדבריו. עוד נטען כי בית המשפט התעלם מאמירות מאוחרות יותר של המערער ליעיש, שהוקלטו על ידי יעיש, כאשר השניים נפגשו בביתה של יפה, מהן עולה, לשיטת ההגנה, כי לא היה לו קשר לכספים שנמסרו למוגמי.

31. המערער טוען בנוסף כי אין ממש באינדיקציות, עליהן עמדה הערכאה הדיונית, באשר למחויבותו כלפי יעיש. אינדיקציה מרכזית בהקשר זה היתה התערבותו, כביכול, של המערער בשכר הטרחה של ר"ח שיף, ונכונותו של המערער לקבל מיפה את הסכום שיעיש הותיר על מיטתה בסך של 100,000 ש"ח במזומן, לשם העברתו לשיף דרך קוטי (העברת כספים אשר עומדת במוקד פרשת השוחד השלישית), כמו-גם נכונותו של המערער להיפגש עם יעיש ולסייע לו במספר דרכים, וכל זאת לאחר שיעיש הטיח בו האשמות "שווא", לגישת המערער. ההגנה סבורה כי אין מדובר

במחויבות כלפי יעיש, אלא במחויבות של המערער כלפי יפה וכלפי חברו, קוטי, שתיווך בין יעיש לבין משרדו של ר"ח שיף, עליו הומלץ ליעיש לצורך הטיפול בבעיות המס שלו.

32. המערער מלין גם על כך שבית המשפט המחוזי לא התייחס לקלטת שיחה בין יעיש לבין מוגמי, לאחר שחרורו של הראשון ממעצר, ממנה עולה, לשיטתם של הסנגורים המלומדים של המערער, כי מוגמי טען בפניו שהמערער לא נטל כסף לעצמו.

33. בהתחשב במכלול הטענות, שעיקריהן פורטו לעיל, נטען כי מדובר בהרשעה על בסיס ראיות נסיבתיות בלבד, כשאין כל ראיה ישירה המעידה על כך שהמערער קיבל לידיו כסף, או שידע כי הועבר כסף מיעיש למוגמי ולפיכך, לטענת המערער – לא ניתן היה להגיע למסקנה מרשיעה מעבר לספק סביר.

34. פרשת השוחד השלישית – כאמור, בכתב האישום נטען כי המערער אסף מיפה שקית ובה מזומן בסך של 100,000 ש"ח, שיעיש השאיר על מיטתה. המערער מודה כי קיבל מיפה את הכספים במזומן, אך טוען כי העביר את הסכום במלואו לקוטי כדי שיסדיר את תשלום שכר הטרחה של ר"ח שיף בעבור טיפולו בעניינו של יעיש, וזאת, לדבריו, בעקבות בקשה אקראית ובלתי מתוכננת מראש של יפה, ומבלי שהדבר הניב לו כל טובת הנאה.

35. לטענתו של המערער – הערכאה הדיונית הנכבדה טעתה כאשר קבעה כי הוא שמר את הכספים לעצמו. לשיטתו, בית המשפט התעלם מראיות התומכות בגרסתו הנ"ל, חלקן ראיות חיצוניות ואובייקטיביות.

1. מבחינה משפטית, הגם שהמערער מאשר כי התנהגותו בהקשר זה מדיפה "ניחוח פסול" ואיננה מצופה מעובד ציבור במעמדו – אין מדובר בשוחד משום שהוא שימש כ"צינור בלבד", ומשכך לא צמחה לו כל "טובת הנאה", וממילא שלא מתקיים קשר סיבתי בין תפקידו כעובד ציבור לבין "טובת הנאה". עוד הוא טוען כי לא הוכח שהתקיימה בו המודעות לעובדה שהסכום ניתן בעבור פעולה הקשורה למילוי תפקידו.

2. ב"כ המערער סבורים עוד כי העובדה שהמשיבה הסכימה כי קוטי, אשר העיד שהוא קיבל מהמערער רק 80,000 ש"ח, איננו עד מהימן – מחייבת אימוץ של גרסת המערער לפיה הוא לא נטל לעצמו אף חלק מהסך של 100,000 ש"ח הנ"ל ואת זיכוי מהעבירות שיוחסו לו בפרשה זו כפועל יוצא מכך, וזאת לעומת קביעתו של בית המשפט קמא שהכריע כי המערער לקח לכיסו את מלוא הסכום.

3. בנוסף טוען המערער כי במידה שייקבע שהוא אכן נטל חלק מהסכום שניתן על ידי יעיש והועבר דרך יפה, הרי שמדובר לכל היותר ב-20,000 ש"ח בלבד, כפי שנטען בכתב האישום, ובהתאמה יש אף להפחית את סכום ההרשעה בעבירה של העלמת מס במרמה. לשיטת המערער, הרשעתו על ידי הערכאה המבררת בלקיחת שוחד במלוא הסכום של 100,000 ש"ח חורגת מהמחלוקת שהוגדרה בגדר כתב האישום. בכך נפגעה, לתפיסת המערער, זכותו להליך הוגן, כמתחייב לפי סעיף 184 לחסד"פ. מאחר שלא היתה לו הזדמנות להתגונן בפני עובדות שלא נטענו בכתב האישום.

המערער מוסיף וטוען כי אפילו ייקבע שהוא נטל לעצמו כספים מהשקית - לכל היותר ניתן לומר שהדבר לא נעשה בהסכמה וברשות, ומשכך ניתן היה להרשיעו, למירב, בעבירה של גניבה (על פי סעיף 383 לחוק העונשין).

4. שיבוש מהלכי משפט - לטענת המערער הרשעתו בעבירה זו נשענה בעיקר על דבריו של מוגמי, טרם שנתקבלה החלטה לגבי העמדתו לדין בשל חלקו בביצוע העבירות המתוארות בכתב האישום. משכך, המערער גורס כי יש לראות במוגמי כ"עד מדינה לשיטתו", שעדותו טעונה "סיוע" ראייתי. המערער סבור כי "סיוע" שכזה, לא נמצא במקרה דנן ושכל הראיות ה"תומכות" עליהן עמד בית המשפט המחוזי הנכבד - אינן מספיקות לשם עמידה בתוספת הראייתית הנדרשת.

5. פרשת השוחד הרביעית - נטען כי הרשעתו של המערער בעבירה זו התבססה בעיקרה על עדותו של משה שחורי, שבמסגרתה נאמר כי המערער ביקש ממשה "לסדר עבודה לרן הדר". לגישת המערער לא ניתן לבסס הרשעה על בסיס עדות זו לבדה, מאחר שדבריו של מר שחורי אינם ספציפיים במידה שמאפשרת להבין את בקשתו של המערער כהצעת שוחד. נטען כי לא מן הנמנע שבקשה זו הופנתה למשה שחורי על ידי המערער ב"כובעו" כאדם פרטי, ולא כאיש ציבור, ובהיעדר זיקה בין הבקשה לבין עניינה של דליה שחורי.

6. באשר לגזר הדין - ההגנה טוענת כי עונש המאסר שהושת על המערער חורג ממדיניות הענישה הנוהגת והראויה, וכי גם הקנס איננו מידתי, בנסיבות. המערער אף סבור כי הערכאה קמא לא העניקה משקל הולם למכלול נסיבותיו האישיות, וביניהן: פועלו לשירות הציבור במשך 22 שנים, שירותו הצבאי המכובד והפגיעה בשמו הטוב בתקשורת, בעקבות העמדתו לדין. לבסוף המערער טוען כי התרשלותה של המדינה, שלא מסרה לו חומר חקירה רב עובר למתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי, מצדיקה, לכל הפחות, הקלה משמעותית בעונשו.

טענות המשיבה

7. המשיבה סומכת את ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, וסבורה כי יש להותירו על כנו.

8. בנוגע לאישום הראשון, המשיבה טוענת, באופן כללי, כי גרסתו של יעיש נמצאה מהימנה על ידי בית המשפט קמא הנכבד בכל הנוגע לענייניו של המערער, אף לאחר שהתברר שיעיש שיקר בעת עדותו הראשונה בעניינים מסוימים (הקשורים בעיקר בפרץ). יתר על כן, המשיבה טוענת שדבריו של יעיש נתמכים על ידי ראיות עצמאיות וכי תפקיד עדותו של יעיש היה בעיקר "לסייע בהרכבת חלקיו של ה'פאזל'". מנגד נטען כי גרסתו של המערער נדחתה, ובצדק, על ידי בית המשפט קמא, ומשכך, לגישתה, לא ניתן להתבסס על גרסה זו בערעור, כפי שמנסה המערער לעשות.

עתה אפרט את טענותיה של המשיבה לגבי עבירות השוחד השונות ובנוגע לעבירה של שיבוש מהלכי משפט, בהן הורשע המערער.

9. פרשת השוחד הראשונה - במישור העובדתי נטען כי השתלשלות האירועים בפרשה זו, לרבות דרישת השוחד עמוד 10

שהועלתה על ידי רן הדר, בנוכחותו של המערער, מבוססת על עדותו של יעיש, וזכתה לתימוכין מדבריהם של מוגמי ופרץ. המשיבה סבורה כי אין בהודאתו של יעיש לגבי העובדה כי הוא שיקר בכל הנוגע לחלוקת ההכנסות בינו לבין קובי פרץ כדי להשפיע על גרסתו בעניין פרשת השוחד הראשונה, כפי שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי הנכבד.

10. באשר להעברה המאוחרת של 13 הקרגלים - המשיבה טוענת כי הקרגלים הכילו חומרי הנהלת חשבונות וחומרים הנוגעים להופעותיו של פרץ וצוותו. משכך נטען שהחומר בקרגלים איננו משפיע על התיק הנוכחי, וממילא שלא הוכח כי נגרם למערער נזק ראייתי כתוצאה מאי-קבלתם עובר להליך בפני בית המשפט קמא. המשיבה סבורה איפוא כי יש לדחות פה את טענתו של המערער להגנה מן הצדק.

11. פרשת השוחד השניה - בהיעדר ראיה ישירה המצביעה על הגעתו של הסכום ששולם על ידי יעיש בפרשה זו לידי המערער, המשיבה מתמקדת בהקשר זה בראיות הנסיבתיות ובפגישה ב"ברולו". המשיבה טוענת כי בעוד שמוסכם על הכל שבפגישה האמורה נכחו: יעיש, רן והמערער, ושבמהלכה הטיח יעיש במערער כי לא טיפל בתיקו כמובטח, קיימים שני הבדלים משמעותיים בין גרסתו של יעיש לבין זו של המערער. לגרסתו של יעיש, בפגישה ב"ברולו" הוא הטיח במערער כי שילם לו כסף, אך תיקו לא טופל, ובתגובה המערער השיב לו כי הבטיח לטפל רק בתיקו הפלילי, אך לא הובטח דבר ביחס לתיק האזרחי. לעומת זאת, על פי גרסתו של המערער, כפי שהמשיבה מבינה אותה, יעיש טען במהלך הפגישה האמורה ששילם ולא קיבל תמורה (מבלי שייחס את קבלת התשלום דווקא למערער) וכי בתגובה המערער שתק ועזב את המקום. המשיבה סבורה כי מבין שתי הגרסאות - יש להעדיף את גרסתו של יעיש, שכן היא נתמכת, לשיטתה, בראיה חיצונית, שהיא הקלטה של שיחה שהתקיימה בין יעיש לבין המערער בביתה של יפה (לאחר מותו של רן), ובה יש למצער "הודאה במקצת" של המערער.

12. המשיבה מוסיפה כי גרסתו של המערער איננה עומדת במבחן ההיגיון. לתפיסתה, אילו היה המערער מנותק מדרישותיהם של מוגמי ורן לקבלת כספים מיעיש, ניתן היה לצפות כי לאחר הפגישה ב"ברולו", שבמהלכה יעיש האשימו ל"שווא" בלקיחת שוחד - המערער ימנע מליצור כל קשר עם יעיש שוב. ואולם, המשיבה מצביעה על כך שבפועל המערער, נפגש עם יעיש מספר פעמים לאחר הפגישה בקפה "ברולו" ואף המשיך לנסות לסייע לו בענייניו מול רשות המיסים. לתפיסתה התנהלות זו מלמדת שלא חל נתק בין השניים ומכאן עולה כי יעיש לא העליל לשווא על המערער כי קיבל שוחד ממנו.

13. פרשת השוחד השלישית - המשיבה טוענת כי גם כאן נתמכת גרסתו של יעיש בראיות חיצוניות, כגון: הקלטות, סירובו של המערער להתייחס בצורה עניינית להקלטות האמורות לאחר שאלה הושמעו לו במהלך חקירתו, שינויים בגרסתו של המערער לאורך חקירתו, וכן ניסיונותיו של המערער להשפיע על החקירה נגד יעיש ברשות המיסים, לסייע לו בענייני המס שלו ולבסוף לשבש את החקירה בעניינו.

14. המשיבה מוסיפה כי הראיות בתיק מלמדות על כך שכספי השוחד ניתנו למערער, בשל היותו עובד בכיר ברשות המיסים, ומתוך הנחה שביכולתו לפעול, מכח תפקידו, להטבת מצבו המיסוי של יעיש. מכאן שמתקיימת, לשיטתה של המשיבה, הזיקה הנדרשת בין התשלום לתפקיד הציבורי, ונטען כי המערער הבין שהכספים ניתנו לו בשל מעמדו ותפקידו. המשיבה סבורה כי גם מתקיים קשר סיבתי בין הסכומים שנתקבלו אצל המערער לבין פעולותיו לטובת

יעיש. נוכח האמור – המשיבה סבורה כי הוכחו כל היסודות להרשעה בעבירת לקיחת שוחד.

15. באשר לגובה השוחד, המשיבה מצביעה על כך שהמערער הודה כי קיבל מיפה את השקית שהושארה על מיטתה על ידי יעיש, שהכילה 100,000 ש"ח. משכך, ובהינתן שבית המשפט המחוזי קבע כי אין לבסס כל ממצא על עדותו של קוטי, שטען שחלק מהסכום האמור (80,000 ש"ח) הועבר אליו – נטען כי אין עוד מקום לדון בתרחיש העובדתי שתואר בכתב האישום, אשר ייחס למערער נטילה של 20,000 ש"ח בלבד.

המשיבה גורסת כי אין בהחלטתו של בית המשפט קמא להרשיע את המערער בלקיחת שוחד בסך של 100,000 ש"ח (לעומת 20,000 ש"ח בלבד, שיוחסו לו בכתב האישום) – פגיעה בזכותו של המערער להליך הוגן, בנסיבות. לשיטתה, קביעתו של בית המשפט המשפט מבוססת במלואה על עובדות המופיעות בכתב האישום (העובדה כי המערער לקח את 100,000 השקלים, שיעיש השאיר בהתאם להנחיותיו של המערער), תוך שבית המשפט בחר לדחות רק חלק מסוים ממה שנטען שם, והוא: העברת 80,000 ש"ח לקוטי מתוך כל הסכום שהמערער קיבל מיעיש דרך יפה. נוכח זאת, המשיבה סבורה כי עמדה למערער הזדמנות להתגונן, והוא אף ניצל אותה והעלה טענות הגנה בנושא.

16. שיבוש מהלכי משפט – נטען כי מעשיו של המערער בהקשר זה מהווים שיבוש הליכים ושהם הוכחו, ברמה המתחייבת, באמצעות עדותו של מוגמי, אשר קיבלה אישוש גם בעדותו של יעיש, שנתמכה באמצעות שתי שיחות מוקלטות (האחת – בין יעיש ליפה; השניה – בין יעיש למוגמי). עוד נטען כי שתיקתו של המערער בחקירה, כאשר עומת עם גרסתו של מוגמי בעניין זה – עומדת לו לרועץ.

17. פרשת השוחד הרביעית – המשיבה סבורה כי לא נפל כל פגם בהרשעת המערער במסגרת פרשה זו בהתבסס על המסכת העובדתית שנלמדה מעדותם של בני הזוג שחורי. לשיטתה, בחינת השתלשלות הדברים בפרשת השוחד הרביעית, על רקע יתר פרשות השוחד, בהן הורשע המערער – מצביעה על כך שמדובר בדרישה מובהקת לקבלת שוחד, שדין המעלה אותה כדין הלוקח שוחד מכוח סעיף 294(א) לחוק העונשין, ולא מדובר בבקשה תמימה, כפי שמשמע מטענתו של המערער.

18. באשר לגזר הדין, המשיבה טוענת כי העונש שהושת על המערער על ידי הערכאה קמא הולם את מעשיו החמורים.

דין והכרעה

19. לאחר עיון בטענות הצדדים ובחומר הרב שהוגש על ידם בתיק וכן שמיעת טיעוניהם – הגעתי למסקנה כי יש להותיר את הרשעתו של המערער בעינה, למעט ביחס לפרשת השוחד השלישית במסגרת האישום הראשון, שם יש להתערב, לשיטתי, בהכרעת הדין ולקבוע כי המערער קיבל שוחד בסך של 20,000 ש"ח בלבד ובהתאמה יש אף להפחית את הסכום שבו הורשע בהעלמת מס במרמה. כמו כן אציע לחבריי כי נפחית במקצת מתקופת המאסר

שהושתה על המערער ומסכום הקנס שהוטל עליו. הטעמים העומדים בבסיס מסקנותי האמורות יובאו להלן.

רקע נורמטיבי לעבירת לקיחת שוחד

20. העבירה המרכזית שמצויה במרכז הערעור היא לקיחת שוחד. עבירה זו הוגדרה בתקופה הרלבנטית לכתב האישום בסעיף 290 לחוק העונשין כך:

"(א) עובד הציבור הלוקח שוחד בעד פעולה הקשורה בתפקידו, דינו - מאסר שבע שנים".

(באשר לקנס - הנושא הוסדר אז באמצעות סעיף 61 לחוק העונשין, שאיפשר השתת קנס בסך של 202,000 ש"ח בגין כל הרשעה בלקיחת שוחד).

הנה כי כן, עבירת לקיחת שוחד כוללת שלושה יסודות:

"ראשית, על נוטל השוחד להיות עובד ציבור; שנית, כי הדבר שקיבל הוא שוחד, כלומר קיבל מתת כלשהו, שניתן להתייחס אליה כאל שוחד לרבות כל טובת הנאה; ושלישית, כי טובת ההנאה או נטילת השוחד היא בעד פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור"

(ע"פ 6916/06 אטיאס נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (29.10.2007) (להלן: עניין אטיאס)).

להשלמת הדברים יש לציין כאן גם את סעיף 294 לחוק, המרחיב את המשמעות של לוקח שוחד באופן הבא:

"294. (א) המבקש או המתנה שוחד, אף שלא נענה, כמוהו כלוקח שוחד".

יש להוסיף ולציין כי סעיף 293 לחוק העונשין קובע כי שוחד עשוי להיות "כסף, שווה כסף, שירות או טובת הנאה אחרת".

21. אין חולק בעניין שבפנינו כי המערער היה בשעתו "עובד ציבור", במשמעות סעיף 290 לחוק. משכך, השאלות המרכזיות העומדות לפנינו בנוגע לארבע פרשות השוחד הן: האם המערער לקח שוחד (בהתאם להגדרה המורחבת) וכן האם השוחד ניתן בעבור פעולה הקשורה במילוי תפקידו. לעניינים אלה אדרש להלן, ואולם תחילה אתייחס לטענות ביחס לעדויותיהם של חלק מהמעורבים ואעיר הערה כללית.

מהימנות העדים

22. במסגרת הערעור שבפנינו המערער מבקש כי נאמץ את גרסתו, ונדחה את זו של יעיש וחלק ניכר מגרסתו של מוגמי. טענותיו בהקשר זה נוגעות איפוא למהימנות של עדים, כאשר בקביעות שכאלה, ככלל - אין ערכאת הערעור נוטה להתערב, וזאת לנוכח יתרונה האינהרנטי של הערכאה המבררת, שזוכה להתרשם מן העדים באופן ישיר, ובוחנת את דבריהם, התנהלותם על דוכן העדים ושפת גופם (ראו, למשל: ע"פ 5920/13 אטלן נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (2.7.2015); ע"פ 2921/13 רייטבורג נ' מדינת ישראל (1.1.2015); ע"פ 4428/13 שטרית נ' מדינת ישראל (30.3.2014)). אף שלכלל זה קיימים מספר חריגים, למשל במקרים שבהם קביעותיה של הערכאה הדיונית לא התבססו על עדויות, אלא על ראיות שבכתב, או על ניתוח שבהגיון, או כאשר מזוהה טעות מהותית (ראו, למשל: ע"פ 1933/14 פלוני נ' מדינת ישראל (11.2.2015); ע"פ 7702/10 כהן נ' מדינת ישראל (29.5.2014)) - דומה עלי שהמקרה דנן איננו נכנס בגדר חריגים אלה. אבהיר ואפרט להלן.

23. אין חולק כי יעיש איננו תלית שכולה תכלת. מדובר במעלים מס סדרתי, שהיה נכון להעיד כנגד המערער ובהמשך אף כנגד חברו לשעבר, אותו יצג כאמרגן, הזמר פרץ - כדי לחמוק מהעמדה לדין ומקבלת עונש. ברם מצב זה איננו חריג כאשר עסקינן ב"עדי מדינה", ואין לפסול על הסף גרסתו של "עד מדינה" רק בשל הנסיבות שהביאו אותו למעמד זה. חברי, השופט (כתארו אז) א' רובינשטיין, ביטא היטב את מעמדו של עד המדינה באופן הבא:

"אכן, 'עד מדינה' לעולם אינו צדיק בדורותיו, ואכן התואר 'עד מדינה', הנשמע 'מלכותי' לאדם מן היישוב, אינו משמיע כבוד של מזכיר מדינה, ואינו משקף לאמיתו אלא לשון נקייה כלפי עבריין המעיד כנגד טובת הנאה מסוג זה או אחר נגד משתתפים אחרים בעבירות, שותפיו לעבירות (ראו ע"פ 869/81 שניר נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(4) 234 169 (השופט כתארו אז - שמגר)). מהימנותו של עד מדינה 'חשודה' מראש וטבולה כאמור בטובת הנאה, אך היא נבחנת, ככל עדות, על פי 'התנהגותם של העדים, נסיבות העניין ואותות האמת המתגלים במשך המשפט'."

(ראו: ע"פ 3197/07 עיאט נ' מדינת ישראל, פסקה ח' (26.11.2007)).

24. בענייננו, הערכאה הדיונית בחנה את גרסאות הצדדים המעורבים בדקדקנות, עמדה על טיבן ועל הקשיים העולים מהן, והכריעה כי יש לתת אמון בגרסתו של עד המדינה, יעיש, שכן היא היתה סדורה, הגיונית ועולה בקנה אחד עם ראיות חיצוניות, כגון: עדויות אחרות והקלטות. כמו כן נקבע כי ניתן להשתמש, בזהירות, בדברים שנמסרו על ידי מוגמי, רק כאשר הם נתמכים בראיות אחרות. מנגד בית המשפט המחוזי הנכבד מצא את עדותו וגרסתו של המערער בלתי מהימנות, וזאת בשים לב לשינויים התכופים בגרסתו, בשתיקות הרבות במהלך חקירתו טרם המשפט וכן בסתירה בין דבריו בעדותו לבין ראיות אחרות שהוצגו בתיק. בהתחשב באמור - לא מצאתי לנכון להתערב בקביעותיה של הערכאה המבררת בהקשר זה (לגבי הגילויים המאוחרים בנוגע ליעיש אתייחס בהמשך במסגרת הדיון בפרשת השוחד הראשונה).

הצורך ב"חיזוק" ראייתי לעדותו של יעיש

25. המערער טוען כאמור כי סעיף 54א(א) לפקודת הראיות גובר, בנסיבות דנן, על סעיף 296 לחוק העונשין ועל כן אף אם תתקבל עדותו של יעיש במלואה - נדרש לה "חיזוק" ראייתי, אשר לא הובא, לשיטתו, כאן.

26. אינני מקבל פרופוזיציה זו של המערער. סוגית היחס בין שני הסעיפים הנ"ל כבר הוכרעה על-ידי בית משפט זה ב-ע"פ 385/87 תלאוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מב(1) 140, 144 (1988) (להלן: עניין תלאוי), שם נקבע כי סעיף 296 לחוק העונשין, המאפשר הרשעת נאשם בעבירת שוחד על בסיס עדות שותפו, אף אם לא נתלווה לה תוספת ראייתית מסוג "סיוע", או "חיזוק", **גובר** על הוראת סעיף 54א(א) לפקודת הראיות, חרף העובדה שהוראה אחרונה זו נחקקה לאחר סעיף 296 לחוק. בית המשפט הטעים באותו עניין כי סעיף 296 הוא בבחינת *lex specialis* ועל כן הוא גובר על ההוראה הכללית בדבר עדות שותף.

לא מצאתי בנסיבות שלפנינו הצדקה לחריגה מההלכה הנ"ל. אמנם המסכת העובדתית איננה פשוטה כאן, ואולם עבירות השוחד מאופיינות, במקרים רבים, בערפול עובדתי מסוים ובקשיים ראייתיים. דומה עלי כי דווקא בשל כך נקבעה בחוק ה"הקלה הראייתית" בעבירות שוחד, המוסדרת בסעיף 296 לחוק.

זאת ועוד, כפי שיפורט להלן, סבורני כי ניתן למצוא חיזוקים ראייתיים במסגרת פרשות השוחד השונות, ומכאן שאף אם הייתי מקבל את טענת המערער בהקשר הנ"ל – עדיין לא היה בכך לקדם את עניינו בערעור דנן.

הערה כללית

27. בפני הערכאה הדיונית העידו עדים מסוימים שלגבי חלקם יתכן ועדיין ינקטו הליכים פלייליים שונים. כן נזכרו במסגרת כתב האישום ואף במהלך בירור המשפט בערעור גורמים נוספים שמקצתם הובאו לעדות ומקצתם לא העידו. מוצא אני לנכון איפוא לציין, נוכח הגרסאות והטיעונים השונים, כי הקביעות לגבי אלה שהעידו יפות רק לצורך ההכרעה בערעור המערער ולגביאלה שלא העידו – אין להסיק כל מסקנה לחובתם, וזאת מעבר לאפשרות לגזור ברגיל היסק לרעת מי שאמור היה להביאם לעדות ובחר שלא לעשות כן, כנראה מתוך חשש שיעידו שלא בהתאם לגרסתו (עיינו: ע"א 465/88 הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' שלמה מתתיהו, פ"ד מ"ה (4), 651 (1991); ע"פ 1133/03 קיס נ' מדינת ישראל, פ"ד נ"ט (3), 453, 478 (2004)).

כעת אפנה לבחון את טענותיהם הפרטניות של הצדדים.

האישום הראשון

28. פרשת השוחד הראשונה – פרשה זו נוגעת, כאמור, לדרישתו של המערער (דרך מתווכים) לקבלת 50,000 ש"ח בעבור סגירת תיקו של פרץ. בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער בלקיחת שוחד בפרשה זו (בהתאם להגדרה הרחבה שבסעיף 294(א) לחוק העונשין) על בסיס עדותם של: יעיש, מוגמי ופרץ.

המערער טוען כי מדובר בהמצאה מוחלטת של יעיש ושעניינו של פרץ מעולם לא הועלה בפניו. לשם תמיכה בטענתו האמורה, המערער הצביע, בין השאר: על דברים שאמר יעיש ליפה, אשר הוקלטו על ידו; על העובדה שתיקו

של פרץ כבר הועבר לפרקליטות המחוז באותו הזמן ובכך נשללה יכולתו לסגור את התיק ועל הקשר בין ענייניו של פרץ לאלה של יעיש.

29. הרשעת המערער בגין פרשת שוחד זו מבוססת על עדויות, שנשמעו בפני הערכאה הדיונית, ולא מצאתי הצדקה להתערב בה. כך גם אינני רואה יסוד להתערב בהחלטתו של בית המשפט הנכבד שלא לזכות את המערער בעניין זה, אף לאחר שהתברר כי יעיש אכן שיקר בכל הקשור לחלוקת ההכנסות בינו לבין פרץ. שקריו של יעיש נועדו כדי להגן על פרנסתו בתקופה בה שימש כאמרגנו של פרץ, אך בין רצונו לשמור על פרנסתו לבין עדותו בעניין פרשת השוחד הראשונה לא מתקיימת זיקה חזקה מספיק, שעלולה לעורר חשש שמא יעיש שיקר, במהות הדברים הרלבנטיים, לעניין שבפנינו. יתר על כן, עלינו לזכור כי עדותו של יעיש לא עמדה בפני עצמה, אלא נתמכה בעדויות נוספות.

זאת ועוד, אדגיש כי טענתו של המערער שיעיש בדה את הסיפור איננה עומדת במבחן ההיגיון. כאמור, יעיש הודה כי שיקר כדי להגן על פרץ, משום שהוא היה מקור להכנסותיו של יעיש בשעתו. על פי רציונל זה, אין זה סביר שיעיש, שהיה תלוי בפרץ במידה רבה (בעת חקירתו) – יבחר "להמציא" פרשה, שעלולה לערב את שמו של פרץ לשווא בעניין השוחד (הגם שבמסגרת פרשה זו נטען על-ידי יעיש כי פרץ סירב לשתף פעולה).

30. אין בראיות, שעליהן הצביעה ההגנה, ובטענותיה בקשר להן, כדי לפגוע במסקנתי הנ"ל לפיה המערער דרש שוחד בעבור טיפול בענייניו של פרץ. אף אם תיקו של פרץ אכן הועבר כבר לפרקליטות המחוז באותו שלב, כך שלכאורה לא היה ביכולתו של המערער להשפיע בפועל על התיק באותו מועד – לא היה בכך כדי למנוע ממנו להוביל את יעיש להאמין כי הוא מסוגל לפעול לסגירת תיקו של פרץ ברשות המיסים. כמו כן, אין נפקות ממשית לקשר הפיננסי שבין יעיש לבין פרץ, שכן עדיין מדובר בשני נישומים נפרדים, ותיקו של פרץ הוא שעמד בתקופת הזמן הרלבנטית במוקד העניינים. לבסוף אציין כי גם השיחה בין יפה לבין יעיש (ת/54), שהוקלטה, בה ציין המערער כי המערער הבטיח כי ידאג לו (לעומת פרץ, כביכול) – איננה מספיקה כדי לעורר ספק סביר בנוגע לדרישת השוחד בעבור טיפול בענייניו של פרץ, שכן יעיש היה אמרגנו של פרץ באותה התקופה ובהחלט יתכן שאמירות כגון: "נטפל בך" נגעו למעשה גם לענייני המס של פרץ. יתר על כן עדותו של מעורב אחר, מוגמי ואף הודעה של פרץ, שהוגשה בהסכמה במהלך המשפט מספקות תימוכין לטענתו של יעיש כי רן אמר לו, בנוכחות המערער, כי תיקו של פרץ יטופל תמורת 50,000 ש"ח. לאלה יש להוסיף את "גרסתו המתפתחת" של המערער בהקשר לסוגיה האמורה.

31. לא מצאתי ממש גם בטענתו של המערער בעניין ההגנה מן הצדק, בנסיבות, בהקשר להרשעה (בשונה מהתחשבות מסוימת בתקלה של אי-העברת חלק מחומר החקירה – לעניין העונש, עליה אעמוד בהמשך). אמנם מדובר בתקלה לא פשוטה מצידה של המדינה (שיש לה, לשיטתי, השלכה ביחס לחומרת העונש), ואולם לא די בה, בנסיבות, כדי להצדיק זיכוי של המערער מעבירת לקיחת השוחד בגדר פרשת השוחד הראשונה. הערכאה קמא הנכבדה, שבחנה את תוכן המסמכים שנכללו בקרגלים, קבעה כי מדובר "בחומרים שאינם קשורים לנושאים שנדונו במשפטו של [המערער]", ומכאן שלא נפגעה יכולתו של המערער להתגונן באופן המצדיק ביטול של הרשעתו על פי סעיף 149(10) לחסד"פ (עיינו והשוו: ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נט(6) 776, 806-807 (2005); ע"פ 7014/06 מדינת ישראל נ' לימור, פסקאות 57-58 (4.9.2007)).

32. אשר על כן הנני בדעה שאין להתערב בקביעתה של הערכאה קמא הנכבדה, לפיה המערער דרש מיעיש כספים בעד פעולה הקשורה לתפקידו, והיא: טיפול בענייני המס של קובי פרץ. מכאן שאמליץ כי נותר את הרשעתו של המערער במסגרת פרשת השוחד הראשונה על כנה.

33. פרשת השוחד השניה - במסגרת כתב האישום, יוחסו למערער דרישה וקבלה בפועל של שוחד מיעיש, דרך מוגמי ורן. המערער טוען כאמור כי לא הוכח שהוא היה מעורב בדרישת התשלום האמורה, או שהתקבל על ידו סכום כלשהו מתוך 200,000 השקלים שיעיש טען שהעביר למוגמי. בהקשר זה המערער מדגיש כי הרשעתו מבוססת על ראיות נסיבתיות בלבד, ללא כל ראיה ישירה שעלולה ללמד כי חלק מהכספים הגיעו לידיו בסופו של יום. לטענת ההגנה - המערער לא היה מעורב כלל בפרשה, אלא מדובר בקנוניה של מוגמי ורן, אשר הוליכו את יעיש שולל, והובילו אותו להאמין כי המערער הוא בסוד העניינים ויטפל בתיקו במידה שישלם את הסכום שנדרש.

34. סבורני כי בנסיבות שבכאן, הרשעתו של המערער בפרשה האמורה מבוססת דיה, הגם שאמנם לא הובאה כל ראיה ישירה, שכן מכלול הראיות הנסיבתיות שהובאו מוכיחות מעבר לספק סביר כי המערער אכן היה מעורב ב"עסקה" שנעשתה עם יעיש, וכן קיבל את עיקר הכספים ששולמו על ידו, למעט 30,000 ש"ח שמוגמי נטל לעצמו. אנמק את מסקנתי מיד בסמוך.

35. תחילה אציין כי כבר נקבע בפסיקה שאין מניעה להרשיע בעבירות שוחד בהתבסס על ראיות נסיבתיות בלבד, ובהקשר זה נאמר כך:

"היעדר ראיה ישירה למתן וקבלת שוחד אינה מצב נדיר בעבירות מסוג זה, אשר בדרך כלל מתבצעות במחשכים ובאין רואה תוך מידור מרבית הסובבים והפחתת מספר המעורבים למינימום הנדרש על מנת למזער את הסיכוי לחשיפת העבירות. על רקע תפישה זו נקבע כי אין מניעה שבעבירות שוחד יורשע נאשם בהתבסס על ראיות נסיבתיות ובלבד שאלה מובילות למסקנה היחידה האפשרית בדבר אשמתו ... כך, נקבע בפסיקתו של בית משפט זה כי בעבירות שוחד, לרוב, לא מצויות ראיות ישירות אך ניתן להתבסס לצורך הרשעה אף על ראיות נסיבתיות ... ניתוח הראיות הנסיבתיות בהקשר של עבירת השוחד יעשה לאור "שורת ההיגיון" ו"ניסיון החיים" כמו גם לאור ההבנה כי בעבירות שוחד רק "לעיתים נדירות" קיימת "ראיה מיוחדת" ... ברוח זה נקבע כי כל ראיה נסיבתית היא חלק מפסיפס אשר רק התבוננות אינטגרטיבית בכל חלקיו משלימה את התמונה העובדתית לכדי מסכת שלמה וקוהרנטית. קשה לבודד כל אירוע ואירוע, אך גם אין כל צורך בכך, אלא יש לבחון את המקרה בראיה אינטגרטיבית ומקיפה".

(ראו: ע"פ 4115/08 גלעד נ' מדינת ישראל, פסקה 5 לחוות דעתו של השופט י' דנציגר (24.1.2011); ראו גם: ע"פ 216/75 תמיר נ' מדינת ישראל, פ"ד (2) 169, 178 (1976)).

36. בענייננו, אני נכון לקבל את עמדתו של בית המשפט המחוזי הנכבד, שכן בהנמקתו להרשעה בפרשה זו - המכלול הראייתי מצדיק העדפה של גרסתו של יעיש על פני זו של המערער. המערער העיד כאמור, לאחר ששינה מספר גרסאות במהלך חקירתו (ואף שתק בחלק הימנה), כי לא היה מודע לדרישתם של מוגמי ורן כלפי יעיש, ואף לא ידע שהאחרון שילם להם בפועל. כן טען המערער כי הוא הגיע לפגישה בבית הקפה "ברולו", לבקשתו של רן, ומשהבין מאופן התנהלותו של יעיש במהלך הפגישה כי מדובר ב"קרימינל", כלשונו - מיד קם ועזב את המקום. המערער טען

שלא שמע ולא הבין בדיוק את הטרוניות של יעיש, אלא עזב בעיקר בעקבות ה"מימיקה" שלו.

הדברים הנ"ל אינם מתיישבים עם יתר הראיות בתיק. כאמור, לאחר מותו של רן הדר ז"ל, יעיש והמערער נפגשו בביתה של אלמנתו, יפה. השניים ניהלו שם שיחה שהוקלטה על ידי יעיש, ובה נשמע המערער מדבר, בין השאר, על עניין הסכום של 200,000 השקלים, שאליהם יעיש התייחס במהלך הפגישה ב"ברולו" (דברים שכאמור לא נשמעו כלל על-ידי המערער, על פי גרסתו ביחס למהלך האירועים בבית הקפה ברולו). משהושמעה למערער ההקלטה במהלך חקירתו - המערער החליט לבחור בזכות השתיקה, על כל המשתמע מכך.

יתר על כן, כפי שציין בית המשפט המחוזי בהכרעת דינו, התנהלותו של המערער לאחר הפגישה ב"ברולו" איננה עולה בקנה אחד עם גרסתו ביחס להשתלשלות הפגישה ועם הרושם שיעיש הותיר אצלו, לדבריו, במהלכה. לאחר הפגישה האמורה, אותה עזב המערער בדרמטיות, וזאת, לטענתו, בעקבות התנהגותו של יעיש - הוא נפגש איתו מספר פעמים נוספות, בין השאר בחשכת הליל ובמקומות נסתרים יחסית ואף דאג להעביר, לדבריו, כספי שכר טרחה שניתנו על ידי יעיש והיו מיועדים לרו"ח שיף. כמו כן הוא נרתם לעזרתו של יעיש בהכנה ושליחה של מכתב לחוקר רשות המיסים, דניאל. התנהלות זו איננה מתיישבת עם אמירותיו השליליות של המערער ביחס ליעיש, אותו הוא תיאר בעדותו כ"קרימינל" ולהתבטאותו כי לאחר הפגישה בקפה ברולו - הוא החליט שהוא "לא רוצה יותר לראות אתהבןאדם הזה [יעיש - ח"מ] בחיי". בהקשר זה אעיר כי אין זה סביר שהפער בין אמירותיו של המערער לבין מעשיו הלכה למעשה נבעו רק מתוך רצונו לעזור לגב' יפה הדר.

לשיטתי, אין היגיון של ממש בטענות המערער בהקשרים אלה, והפרשנות שמעניקה ההגנה לדברים היא פשטנית ומיתממת. יתר על כן, טענה זו מתעלמת מכך שהמערער אישר במהלך חקירתו כי ידע שיעיש ינכח בפגישה בבית הקפה ברולו (זאת, לאחר שתחילה הכחיש את עצם קיום הפגישה ואת תוכנה) ובעיקר היא מתעלמת מהמשך מעורבותו של המערער בענייניו של יעיש גם לאחר הדברים החמורים שהוטחו בפגישה, אשר מהווה חיזוק לגרסתו של יעיש (ראו והשוו: עניין תלאוי, בעמ' 144) ומהדברים שנשמעו בהקשר זה בת/29 (השיחה המוקלטת בין יעיש לבין המערער במועד מאוחר יותר), ממנה עולים גם האינטרסים השונים שעמדו מאחורי פעולותיו של המערער, שביניהם רצונו להתקדם ברשות המיסים ובצורך שלו לשמר קשרים עם גורמים פוליטיים לשם כך. יש גם לציין כי קביעות בית המשפט המחוזי הנכבד מבוססות על התרשמותו השלילית מן המערער בנקודה זו.

37. בהקשר הנזכר לעיל - המערער אף מלין על כך כי בית המשפט המחוזי לא התייחס לשיחה שנערכה בין עד המדינה לבין מוגמי אחרי שחרורו של יעיש ממעצר ואל ההקלטה, ממנה עולה כי מוגמי טען בפניו שהמערער לא נטל כסף לעצמו.

לעניין זה ראוי לדייק כי בשיחה זו מוגמי אמר ליעיש כי למיטב ידיעתו המערער לא קיבל כסף. מכל מקום, מוגמי העיד בבית המשפט והתרשמותו השלילית של בית המשפט ממנו משתלבת בנקודה זו עם הראיות על ההקפדה של המערער - לנסות להותיר את המערער לכאורה מחוץ לעיסוק השוטף בכספים ובקבלתם ולא לדבר כלל על מעורבותו בפרשות (כפי שעלה מדבריו של רן ליעיש, למשל, אחרי הפגישה ב"ברולו").

38. מכלול הנתונים הנ"ל מלמד איפוא כי בית המשפט קמא צדק עת שדחה את גרסתו של המערער והעדיף על פניה את גרסתו של יעיש, לפיה בפגישה ב"ברולו" יעיש התלונן בפני המערער ורן כי הוא שילם למערער כספים, אך עניינו לא טופל על ידו כמצופה, וכי בתגובה – המערער גרס שהתשלום נועד להבטיח רק את עניינו הפלילי של יעיש ולא את זה האזרחי, ולאחר מכן קם המערער ועזב את המקום.

בשולי הדברים אציין בהקשר זה עוד כי אפילו הייתי נכון לקבל את גרסתו של המערער לפיה הוא הגיב להטחותיו של יעיש בשתיקה רועמת ובעזיבת המקום, לא היה בכך כדי להועיל לו בהכרח בנסיבות. בנושא זה מוטב לצטט מפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) מ' שמגר ב-ע"פ 591/79 אסיאס נ'מדינת ישראל, פ"ד לד(4), 253, 259-260 (1980):

"אם הנאשם מאשר את הדברים שנאמרים בנוכחותו, בין במלים ובין על-ידי התנהגות, הרי יוכל בית-המשפט להחליט, בהתאם לנסיבות הענין, אם יש במלותיו של הנאשם או בהתנהגותו משום אימוץ הדברים המושמעים בנוכחותו, העולה כדי הודעה, אך שאלה זו צריכה להיות מוכרעת בכל מקרה, לאור נסיבותיו של הענן [צ"ל הענין - ח"מ], היינו לאור טיבה ומהותה של התגובה".

(השוו גם בדין האנגלי: (R. v. Christie [1914] AC 544, 545).

נראה איפוא כי המערער אכן עשה פה יד אחת עם אחרים (רן ומוגמי) בדרישתם לשלם למערער סכום של 200,000 ש"ח בעבור סגירת תיקו של יעיש ברשות המיסים. מעבר לכך, מעורבותו של המערער בעניין, כמו גם דפוס פעולתו הכללי הנלמד מיתר הפרשות בהן הוא הורשע, ובעיקר בפרשת השוחד השלישית, מצביעים על כך שהמערער אמנם קיבל לידיו את מירב הכספים ששולמו על ידי יעיש, למעט הסכום שמוגמי נטל לכיסו. ברי כי כספים אלה שולמו לשם טיפול בבעיות המס של יעיש מול רשות המיסים, דהיינו בעד פעולה הקשורה לתפקידו של המערער.

39. למעלה מן הצורך אציין כי לאור יחסי החברות הקרובים בין רן לבין המערער, אפילו נאמר שהמערער לא קיבל חלק מהכספים אלא הם הגיעו לרן בלבד, הרי שדי היה בכך, בנסיבות הללו, כדי להרשיע את המערער בקבלת טובת הנאה, שכן כבר נקבע בעבר על ידי בית משפט זה כי:

"אין זה כלל דרוש, שעובד הציבור הוא עצמו יקבל את המתת או הוא עצמו יפיק את טובת ההנאה; די לנו אם המתת ניתנה בשביל הלוקח – הוא עובד הציבור – ודי לנו אם מישוה, שאותו עובד ציבור חפץ ביקרו, הוא הינו זה הנהנה מהשוחד".

(ראו: ע"פ 355/88 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מג(3) 221, 234 (1998); ההדגשה שלי - ח"מ).

40. פרשת השוחד השלישית – נקודת המוצא בעניין זה, עליה אין חולקים, היא כי יעיש העביר לגב' יפה הדר 100,000 ש"ח במזומן וסכום זה הגיע לידיו של המערער כדי שידאג להעבירו כשכר טרחה לרו"ח שיף (אף שיעיש טוען כאמור כי הוא הבין שהכל בגדר "משחק"). עוד מסכימים הצדדים כי המערער קיבל את הסכום האמור מיפה, בטענה כי כוונתו להעבירו לקותי, שבתורו אמור היה למסרו לרו"ח שיף. מכאן שכל שידוע בוודאות הוא כי 100,000 ש"ח הגיעו

לרשותו של המערער.

כעת עלינו לבחון האם המערער נטל לעצמו מ-100,000 השקלים שהיו בשקית, מהו אותו סכום שניטל והאם נטילה זו מקיימת את יסודות עבירת השוחד.

אדון בשלוש סוגיות אלה על פי סדרן.

41. בית המשפט קמא הנכבד פסק, כאמור, שהמערער אכן לקח לכיסו מן המזומנים שהיו בשקית שהונחו על המיטה בחדר השינה של יפה. המערער חולק על קביעה זו, וסבור כי קיימות די ראיות המעידות על כך שהסכום כולו הועבר לקוטי, ובסופו של יום, לשיף. בין הראיות התומכות שצוינו הוזכרו: עדותו של רו"ח בן דוד ממשרדו של שיף וכן עדותו של קוטי; בקשתו של קוטי לקבל חיסיון צד ג' על אי-דיווח תקבול בסך של 100,000 ש"ח, שככל הנראה נועדה, על פי הטענה, להגן על רו"ח שיף; שיחות שהוקלטו בביתה של יפה; מחקרי תקשורת וכן העובדה שנחתם הסכם שומת מס הכנסה ומע"מ בעניינו של יעיש מספר ימים לאחר מועד העברת סכום שכר הטרחה.

42. לאחר שבחנתי את מכלול הדברים – לא ראיתי להתערב בקביעתו של בית המשפט המחוזי ברוב העניינים הנ"ל. אינני מוצא כל מידה של היגיון מדוע המערער, שהיה באותו הזמן בכיר ברשות המיסים, החליט, ללא סיבה סבירה נראית לעין, לשמש כ"שליח" של תשלומים "מפוקפקים", שעלולים לעורר תהיות רבות, בהתחשב בתפקידו ובאופן העברת הכספים. ואכן, כאשר נשאל המערער בעדותו מדוע היה נכון להעביר, בעקיפין כביכול, כספים שהיו על פי הטענה מיועדים לרו"ח שיף – לא היתה בפיו תשובה משכנעת, והוא אף הודה שאין ביכולתו להסביר את התנהגותו. דומני כי חוסר ההיגיון הקיים בהתנהלותו של המערער עת שבחר לשמש לגרסתו כ"שליח", האופן המפוקפק שבו בחר לקבל לידיו את השקית (באמצעות תיווך של יפה), התערבותו הנטענת בנושא שכר טרחתו של רו"ח שיף וכן השיחה בין יעיש לבין המערער, שנוהלה במרפסת ביתה של יפה והוקלטה על ידי יעיש – מובילים כולם לאימוץ מסקנתו של בית המשפט קמא הנכבד שהמערער אכן נטל מהשקית כספים לעצמו.

אין בראיות שעליהן הצביעו הסניגורים המלומדים כדי לשנות ממסקנתי הנ"ל. בהקשר זה אציין תחילה כי באי-כוח שני הצדדים, ובית המשפט הנכבד הסכימו שקוטי איננו מהימן, ומשכך נדמה שאמנם אין לתת משקל של ממש לעדותו וכן לבקשתו לחיסיון בעבור צד ג' (רו"ח שיף כביכול). באשר לדבריו של רו"ח בן דוד, לפיהם קוטי היה בבחינת "מתווך", וכי יתכן ששולם לו 20% מהסכום – הרי שדברים אלה הינם בגדר השערה בלבד, וממילא שאין בהם כדי ללמד בנוגע לשאלה אם המערער נטל חלק מהסכום שהיה בשקית, או את כולו. בנוסף, אין גם בעובדה שנחתם הסכם שומת מספר ימים לאחר ההעברה של 100,000 השקלים כדי ללמד שמלוא הסכום, או חלקו הגיעו לידי רו"ח שיף. יעיש כבר שילם באותו מועד לשיף 60,000 ש"ח, כפי שהוסכם תחילה, ועל כן לא ניתן לומר שההסכם נחתם בעקבות תשלום נוסף של 100,000 השקלים לרו"ח שיף.

על אף מסקנתי הנ"ל לפיה המערער אכן נטל לעצמו כספים מתוך הסכום של 100,000 ש"ח שיעיש העביר – דעתי היא כי בית המשפט שגה כאשר קבע כי המערער לקח את מלוא הסכום לכיסו כשוחד. מסקנה זו שלי תובהר

להלן.

43. כאמור, על פי כתב האישום המערער קיבל מיפה את השקית המכילה 100,000 ש"ח במזומן, והעביר לקוטי 80,000 ש"ח מתוכם, כאשר את היתרה, בסך של 20,000 ש"ח, שמר לעצמו. נוכח הסכמת הצדדים בדבר חוסר מהימנותו של קוטי - בית המשפט החליט שלא ליתן כל משקל לדבריו, ועל כן דחה את עדותו במלואה, לרבות החלק שבו הוא העיד כי קיבל מהמערער 80,000 ש"ח. משהסכימו הצדדים על כך שהכספים התקבלו על ידי המערער, אך לא הוכחה העברתם לאחר - בית המשפט הרשיע את המערער בנטילה של הסכום המלא.

מקובל עלי כי קוטי אכן היה עד "בעייתי", ולו מחמת כך שהוא שינה את גרסתו שלוש פעמים באשר לסכום הכסף שקיבל לכאורה מן המערער: תחילה טען שלא קיבל מן המערער דבר, אחר כך טען כי קיבל ממנו 100,000 ש"ח שהועברו לרו"ח שיף ולא דווחו, ולבסוף מסר כי המערער העביר לידיו סכום של 80,000 ש"ח שיועד לרו"ח שיף. הנטילה של 20,000 ש"ח הנותרים היא לכאורה שמבססת את השוחד, ואולם בית המשפט הרשיע את המערער בקבלת שוחד של 100,000 ש"ח.

פה קיימת לשיטתי הצדקה להתערבות בקביעתו הנ"ל של בית המשפט המחוזי הנכבד. סעיף 184 לחסד"פ אמנם מאפשר לבית המשפט להרשיע נאשם גם על בסיס מסכת עובדתית החורגת מזו המתוארת בכתב האישום, במידה שהיתה לאותו נאשם הזדמנות סבירה להתגונן, ואולם סבורני כי בנסיבות דנן - עקרונות הצדק מחייבים שלא לעשות כן.

44. המשיבה היא שניסחה את כתב האישום ובניסוחו תיחמה את גדר המחלוקת בעניין פרשת השוחד השלישית. בהקשר זה המשיבה בחרה לתת אמון תחילה בדברים שנמסרו על ידי קוטי, והסתמכה על אלה במסגרת תיאור העובדות בכתב האישום, כדי להצביע על כך שהמערער נטל 20,000 ש"ח לכיסו מתוך הסכום שהיה בשקית שיעיש העביר לו דרך יפה. ברם, משהתברר כי המשיבה כשלה חלקית בנקודה זו, במובן זה שהביאה עד מטעמה שלא ניתן להסתמך על דבריו, כפי שאף הוסכם על ידה - אין זה ראוי כי הדבר יפעל לטובתה, במובן זה ש"קריסת עדותו" של עד התביעה תוביל דווקא להחמרה בהרשעה (ואפילו יש ללקיחת הכסף תימוכין בעדותו של המערער עצמו).

זאת ועוד, ניתן אף לומר כי עצם העובדה שהמשיבה החליטה לציין בכתב האישום כי המערער נטל לכיסו 20,000 ש"ח בלבד מתוך סך הכספים ששולמו על ידי יעיש (והונחו על המיטה בחדר השינה של יפה) - מקימה ספק סביר בדבר האפשרות שהמערער שמר לעצמו סכום מזומן גבוה מזה.

נוכח הטעמים שהובאו לעיל - יש לדעתי מקום להתערבות בקביעתו של בית המשפט קמא ולקבוע כי המערער לקח לכיסו 20,000 ש"ח בלבד במסגרת פרשת השוחד השלישית ובהתאמה יש אף להפחית את הסכום שבמסגרתו הוא הורשע בהעלמת מס במרמה.

45. לבסוף, עלינו לבחון כאמור אם לקיחת הכספים האמורים על ידי המערער הנ"ל מהווה שוחד לפי סעיף 290 לחוק העונשין. כאמור, הרשעה בעבירה של לקיחת שוחד מחייבת כי הסכומים שאותם מקבל עובד הציבור ניתנו "בעד

פעולה הקשורה בתפקידו". לדרישה האמורה שני ראשים:

"האחד, מבטא את הצורך בקיום קשר סיבתי בין המתת לבין פעולה הקשורה בתפקידו של עובד הציבור והאחר, מבטא את הידיעה בדבר קיומו של קשר סיבתי כזה". (ראו: עניין אטיאס, בפיסקה 8).

המערער טוען כי הכספים ניתנו לו לצורך העברתם לרו"ח שיף, וזאת דרך חברו, קוטי, ומשכך, לא התקיים הקשר הסיבתי הנדרש וכן שהוא לא ידע על כל קשר בין הדברים. דעתי היא שדין טענה זו להידחות.

46. אין ספק כי פעולת "שליחות", ככל שהיתה כזו, איננה קשורה לתפקידו של המערער, ואילו אכן היה מדובר בהעברת כספים גרידא לרו"ח שיף, כפי שטען המערער - לא היה מתקיים הקשר הסיבתי הנדרש לשם הרשעתו בעבירה של לקיחת שוחד לפי סעיף 290 לחוק העונשין, וזאת על אף ה"ניחוח הפסול" העולה ממעשה זה בנסיבות. דא עקא, שגרסתו של המערער נדחתה על ידי בית המשפט המחוזי, לרבות טענתו בדבר היותו בבחינת "שליח" בלבד. מנגד, הערכאה המבררת קיבלה את עדותו של יעיש, שבמהלכה נמסר כי למרות שהמערער טען שהסכום של 100,000 ש"ח נועד לרו"ח שיף, ליעיש היה ברור כי בפועל - הכסף ישאר בידי המערער. כך העיד יעיש בהקשר זה:

"דודו אמר לי שאחתום לשיף על 240,000 ₪ פלוס מע"מ ואני בפועל לא אשלם את זה, אני אשלם רק מאה אלף שקל. היה פה משחק. בסיכום הבנתי שאני משלם מאה אלף שקל לדודו והוא יסדר לי ששיף יקבל בסופו של יום רק שישים אלף שקל, שאותם התחייבתי כבר בפני שיף. וכמובן תמורת מאה אלף לדודו... הוא אמר לי תחתום הכל יהיה בסדר, אל תדאג".

(עדויות של יעיש בבית המשפט קמא בתאריך 29.05.2011, עמוד 119, שורות 27-30).

בהמשך עדותו יעיש הוסיף:

"כן. הכל היה משחק. זה משחק לגו. הכל היה בכאילו, ככה אני הרגשתי. הרגשתי שהוא רוצה את המאה וסתם עושה בכאילו, ואני השתתפתי במשחק. ככה הרגשתי וככה הבנתי, שזה הכל בכאילו. אתה סוגר איתי ברמת אביב בחצות הלילה שאביא לך את המאה אלף שקל לבית של יפה במזומן, וכשאני בא לבית של יפה הוא אומר לי, אולי כדאי לך לשלם מאה שמונים, אני הכל אמרתי כן, העיקר שההסכם עם מס הכנסה יחתם ואני אגמור עם זה".

(ראו: שם, בעמוד 123, שורות 8-15).

47. דומה עלי שעדותו של יעיש בעניין זה הגיונית ומתיישבת עם: ראיות נוספות, השתלשלות האירועים הכללית והשכל הישר. הקשר שנוצר בין יעיש לבין המערער לא נבע מיחסי חברות בין השניים, אלא מדובר בתוצאה של תיווך שהתבצע על ידי מוגמי ורן - לשם טיפול בבעיות המס של פרץ ויעיש. מכאן שמערכת היחסים בין יעיש לבין המערער נבנתה כולה על מעמדו ותפקידו של המערער ברשות המיסים.

יתר על כן, עלינו לזכור כי התשלום של 100,000 ש"ח שיעיש ביצע בגדר פרשת השוחד השלישית מהווה המשך ישיר לפרשת השוחד השניה ולפגישה ב"ברולו", ולא ניתן לנתק בין האירועים. השתלשלות העניינים והזיקה הקיימת בין שתי פרשות השוחד האמורות מלמדות כי יעיש העביר עד אותו שלב 200,000 ש"ח, שהיו מיועדים למערער (למעט הסכום שנלקח על ידי מוגמי, כאמור) במסגרת פרשת השוחד השניה, וזאת עבור סיועו של המערער בטיפול בענייני המס שלו. לגרסתו של יעיש, שהתקבלה על ידי בית המשפט המחוזי הנכבד - במהלך הפגישה ב"ברולו", לאחר שהוא הטיח במערער כי הוא לא טיפל כראוי בתיקו למרות ששולמו 200,000 ש"ח - המערער השיב כי הוא עסק רק בהליך הפלילי, אך לא בעניין האזרחי.

על אף תשובתו הנ"ל, ולמרות שהמערער הצהיר, כאמור, כי באותו שלב הוא לא היה מעוניין לראות את יעיש יותר במהלך חייו - המערער פגש את יעיש מספר פעמים נוספות, התערב, לדבריו, בענייני שכר הטרחה של ר"ח שיף (שמשרדו ייצג את יעיש), ואף אסף את השקית שהכילה מזומן בסך של 100,000 ש"ח, שנועד, לטענתו, לרו"ח שיף. המערער לא סיפק כל הסבר מניח את הדעת להתנהלותו המתוארת, ולא ניתן להתעלם מהתפקיד המרכזי והחשוב, שמילא המערער במשך תקופה זו (השוו: עניין תלאוי, בעמ' 144).

48. משמעות הדברים היא שגרסתו של יעיש לפיה מדובר ב"כאילו" - איננה משוללת יסוד כלל וכלל. המערער התנהל בצורה מתוחכמת, במובן זה שדאג לפעול, לכל אורך הדרך, באמצעות מתווכים שהציעו ליעיש הצעות בשמו, וכן קיבלו ממנו כספים שהועברו למערער, כך שיראה שהמערער לא קיבל מיעיש כספים באופן ישיר. בנוסף, לאחר מותו של רן, נאלץ המערער לדבר עם יעיש ישירות, אך הוא דאג להרחיק את עצמו מהעניינים בטענה שהוא רק עוזר ליעיש בהפחתת שכר הטרחה לרו"ח שיף, ובהעברת הכספים אל האחרון. ואולם, בסופו של יום, לאחר בחינת הדברים במכלול, מצטיירת התמונה כי אכן "הכל היה משחק", כלשונו של יעיש, וכי הכספים ששולמו על ידי יעיש, הן במסגרת פרשת השוחד השניה והן במסגרת פרשת השוחד השלישית - נועדו והגיעו, ולו בחלקם הארי לידי המערער, וזאת כשוחד בעבור סיועו בענייני המס של יעיש, באופן הקשור לתפקידו הציבורי של המערער. מכאן עולה כי מתקיים הקשר הסיבתי הנדרש בין פעולותיו של המערער לבין התשלום שקיבל מיעיש במסגרת פרשה זו, ומכלול הנתונים מלמד שהקשר האמור היה ברור גם למערער.

49. הנה כי כן הנני מסכים איפוא עם החלטתו של בית המשפט קמא להרשיע את המערער בלקיחת שוחד גם במסגרת פרשת השוחד השלישית, ואולם בשונה מקביעתה של הערכאה הדיונית הנכבדה - סבורני כי אין להרשיע את המערער בקבלת סכום שוחד שמעבר ל-20,000 ש"ח. בהתאמה יש אף להפחית את סכום ההכנסה במסגרת הרשעתו של המערער מכח סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה.

50. שיבוש מהלכי משפט - גם בעניין זה מקובלת עלי עמדתה של המשיבה. כזכור, מוגמי טען בעדותו כי התבקש על ידי המערער להעביר ליעיש מסר הקורא לו שלא להזכיר את שמו של המערער בחקירה, וכן להודות "במשהו קטן" כדי לסיים את העניין. המערער טען כי הרשעה על בסיס דבריו של מוגמי מחייבת סיוע, וכי תוספת ראייתית שכזו לא הובאה.

אכן צודק המערער כי עדותו של מוגמי מחייבת, בנסיבות, חיזוק ראייתי, וזאת בהתחשב בהערכתו הכללית של בית המשפט המחוזי את מידת אמינותו. יחד עם זאת, נראה כי במקרה דנן – המשיבה אכן הצביעה על מספר ראיות שמקיימות דרישה זו, שהמשמעותית מביניהן הינה השיחה המוקלטת בין מוגמי לבין יעיש (ת/55), במהלכה איזכר מוגמי פעמיים את עצתו של המערער ליעיש להודות "על איזה משהו קטן". משכך, אינני רואה להתערב בהרשעתו של המערער בעבירה של שיבוש מהלכי משפט.

האישום השלישי – פרשת השוחד הרביעית

51. בית המשפט המחוזי הנכבד קבע במסגרת פרשה זו כי המערער לקח שוחד בכך שדרש ממשה שחורי לסדר עבודה במפלגת "קדימה" לחברו רן הדר, וזאת בתמורה לקידום ענייני המס של אשתו של משה, דליה, ברשות המיסים. הרשעה זו נשענה בעיקרה על עדותו של משה שחורי. בעניין זה המערער טוען כי לא ניתן להסיק מדבריו של שחורי כי הבקשה לדאוג לרן לעבודה במפלגה נעשתה במעמדו כ"עובד ציבור", והיותה דרישה מצידו בתמורה לסיוע בענייני המס של דליה.

דינה של הטענה הנ"ל להידחות. בחינה של הדברים במכלול מלמדת על דפוס פעולה מסוים בו נקט המערער, לכאורה, יחד עם חברו רן, שבגדרו הם דורשים "תמורה" בעבור סיוע בטיפול בבעיותיהם של אנשים שונים אל מול רשות המיסים. לא ניתן להתנתק משיטתיות זו ולהניח כי כאן הועלתה בקשתו של המערער דווקא מתוך יחסי ידידות, ולא בשיטת "יד רוחצת יד" שאפיינה את יתר פעולותיו. משמעות הדברים היא כי אין להתערב גם בהרשעתו של המערער בפרשת השוחד הרביעית.

הרשעת המערער בקשירת קשר לפשע

52. מתיאור הדברים, כפי שהוצגו לעיל, אף הרשעתו של המערער בקשירת קשר לפשע במשמעות סעיף 499(א) לחוק העונשין בדין יסודה, מטעמיו של בית המשפט הנכבד.

הערעור על חומרת העונש

53. מעשיו של המערער חמורים ביותר. המערער מעל בצורה קשה באמון הציבור ופגע בטוהר ההליך המינהלי וביושרתה של הרשות הציבורית, והכל מתוך תאוות בצע. מעשים אלה מחייבים ענישה קשה ומרתיעה, הן על ידי כליאה והן באמצעות פגיעה במשאביו של נוטל השוחד. מעבר לכך, טענת המערער ביחס לאזכור שהופיע בגזר הדין בדבר העונש המירבי של 10 שנות מאסר למי שמורשע **כיום** בעבירה של קבלת שוחד – דינה להידחות. עם כל הכבוד המערער לא דק פורתא בהקשר זה בדברי בית המשפט המחוזי הנכבד שביקש רק להצביע על מגמתו של המחוקק שיש להחמיר בענישה בעבירה זו. זאת ועוד – למעשה העונש שהושת (6 שנות מאסר בפועל ושנת מאסר על תנאי) תאם את העונש המירבי (7 שנות מאסר), שהיה אפשרי על פי הדין שחל בעת ביצוע העבירות, מה גם שההרשעה כאן היתה לגבי מספר עבירות שבוצעו וניתן היה לצרף עונשים.

יחד עם זאת, משראיתי להפחית מהרשעתו של המערער בפרשת השוחד השלישית בסכום השוחד שקיבל וכן בהתאמה להקטין את הסכום שבו הורשע בהעלמת מס במרמה, ראוי שהדבר יזכה לביטוי גם במישור העונש (ראו: ע"פ 10189/02 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד ס(2) 559, 574 (2005); ע"פ 3164/14 פן נ' מדינת ישראל, פסקה 93 לפסק דיני (29.6.2015)). בנוסף דומה עלי כי התרשלותה של המדינה בהעברתם של חלק מחומרי החקירה למערער מצדיקה אף היא הפחתה מסוימת בענישה, שכן במישור זה יש, לשיטתי לקבל חלקית את טענת ההגנה מן הצדק (עיינו והשוו: 1361/10 מדינת ישראל נ' זגורי (02.06.2011); ע"פ 6145/10 פלוני נ' מדינת ישראל (21.08.2013)).

נוכח שני הטעמים האמורים, אמליץ לחברי כי נפחית במקצת מהעונש שהושת על המערער, הן ברכיב המאסר בפועל והן ברכיב הקנס, כך שתקופת המאסר בפועל, שהושתה עליו, תופחת לכדי חמש שנים ומחצה והקנס יוקטן ויועמד על 600,000 ש"ח וככל ששולם מעבר לכך – ההפרש יוחזר למערער.

54. סיכומי של עניין – לו תשמע דעתי, נותיר את הכרעת הדין על כנה, למעט בפרשת השוחד השלישית, שבה ראוי, לשיטתי, להפחית את סכום השוחד שנלקח על ידי המערער ולהעמידו על 20,000 ש"ח. בהתאמה יש לשיטתי אף להפחית את סכום ההכנסה במסגרת הרשעתו של המערער מכח סעיף 220(5) לפקודת מס הכנסה. בנוסף, אציע להפחית, במקצת, מעונשו של המערער, כאמור בפסקה 88 שלעיל.

ש ו פ ט

השופט א' שהם:

1. הנני מצטרף בהסכמה לפסק דינו של חברי, השופט ח' מלצר, ככל שהדבר נוגע להרשעתו של המערער בארבע פרשיות שוחד, ובעבירות נוספות של: שיבוש מהלכי משפט, קשירת קשר לפשע והעלמת מס במרמה. מקובל עלי כי ערעורו של המערער נסב, רובו ככולו, על קביעות שבעובדה וממצאי מהימנות שנעשו על-ידי הערכאה הדיונית, עניינים שבהם ערכאת הערעור אינה נוטה להתערב (ע"פ 5920/13 אטלן נ' מדינת ישראל (2.7.2015); ע"פ 2921/13 רייטבורג נ' מדינת ישראל (1.1.2015); ע"פ 4428/13 שטרית נ' מדינת ישראל (30.3.2014)).

עם זאת, הנני מבקש להסתייג מעמדתו של חברי בנוגע לפרשת השוחד השלישית, שם קבע בית משפט קמא כי מדובר בקבלת שוחד בסכום של 100,000 ₪. זאת, בעוד חברי, השופט מלצר, סבור כי "עקרונות הצדק" מחייבים להעמיד את סכום השוחד על 20,000 ₪, כפי שסבר, מלכתחילה, מנסח כתב האישום (ובהתאמה, להפחית גם את סכום העלמת המס במרמה).

כפועל יוצא מגישתי זו, הנני סבור כי אין מקום להתערב בעונש שנגזר על המערער, הן לגבי רכיב המאסר והן לגבי רכיב הקנס.

להלן אנמק בקצרה את עמדתי בנושא זה.

עמוד 25

2. העובדות שאין עליהן עוררין כיום, ככל שמדובר בפרשת השוחד השלישית, הן אלו: יעיש העביר לגב' יפה הדר (להלן: יפה) שקית ובה 100,000 ₪ במזומן; שקית המזומנים הונחה על המיטה בחדר השינה של יפה; המערער נטל לרשותו את השקית שבה הסכום של 100,000 ₪. טענתו של המערער, לפיה הוא העביר את הסכום הנ"ל במלואו לידי אדם בשם קוטי (אשר שימש כעד תביעה), וסכום זה הועבר לידי רו"ח שיף, נדחתה על ידי בית משפט קמא כבלתי מהימנה. קוטי, שכאמור העיד מטעם התביעה, טען בעדותו בבית המשפט כי קיבל מידי המערער סכום של 80,000 ₪, כאשר המערער הותיר ברשותו סכום של 20,000 ₪. בית משפט קמא לא נתן כל אמון בעדותו של קוטי בכללותה, ובין היתר לא האמין לו כי המערער מסר לו חלק מהסכום שהיה ברשותו, ולמעשה את רובו. עוד ראוי לציין, כי הן התביעה והן המערער מאוחדים בדעה כי קוטי הינו עד בלתי מהימן, שאין לסמוך על דבריו.

במצב דברים זה, קבע בית משפט קמא כי, כאשר עובדות היסוד הוכחו כדבעי, וכאשר אין ניתן לרכוש כל אמון בעדותו של קוטי, הרי שהמסקנה המתבקשת היא כי הסכום כולו נותר ברשותו של המערער. חברי סבור, כאמור, כי הגם שסעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ד-1982 (להלן: ה"ח"ס"פ) מאפשר לבית המשפט להרשיע נאשם על בסיס מסכת עובדתית החורגת מזו המתוארת בכתב האישום, אין מקום לעשות כן בנסיבות עניין זה. דעתי בסוגייה זו שונה.

3. סעיף 184 לחס"פ קובע לאמור:

"בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בעבירה שאשמתו בה נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אף אם עובדות אלה לא נטענו בכתב האישום, ובלבד שניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן..."

כפי שציינתי ברע"פ 8466/14 פלוני נ' מדינת ישראל (10.3.2015) "הוראה זו מייצגת איזון בין מטרותיו של ההליך הפלילי, שעניינו גילוי האמת, מצד אחד, והבטחת זכותו של הנאשם להליך הוגן, מן הצד האחר" (וראו גם, רע"פ 6448/12 שי"א בע"מ נ' מדינת ישראל (11.9.2002); ע"פ 7832/00 יעקובוב נ' מדינת ישראל (20.1.2002)).

על תכליתה של הוראה זו, עמד השופט א' א' לוי בע"פ 9256/04 נוי נ' מדינת ישראל, בקובעו:

"התכלית העומדת בבסיס דרישת ההזדמנות הסבירה להתגונן הינה הבטחת יכולתו של הנאשם להתמודד עם הקושי הנובע מחסרונו של טיעון עובדתי בכתב האישום. גלומה בה ההכרה בכך שזכותו של הנאשם לנהל את הגנתו עשויה להיפגם בנסיבות שבהן הוא לא הועמד, במועד כתב האישום, על מכלול העובדות שבגינן נמצא, בסופו של הליך, חייב בדין. אכן, תנאי יסודי ליכולתו של נאשם לגבש ולהציג קו הגנה הוא ידיעה בדבר האישומים המיוחסים לו, שהרי אין אדם יכול להתגונן אם אין הוא יודע מפני מה".

לצורך הכרעה בשאלה, האם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה להתגונן, הוצע בפסיקתו של בית משפט זה מבחן כפול. האחד הוא מבחן טכני - פרוצדורלי, שעניינו בשאלה, האם היתה בידי הנאשם הזדמנות סבירה לנקוט בפעולות דיוניות שונות הדרושות לניהול הגנתו, כגון: חקירה נגדית, זימון עדים, וכד'. המבחן השני הוא מהותי, ובגדרו נבחנת השאלה, האם ניתנה לנאשם הזדמנות סבירה לגבש ולהציג קו הגנה שיתאים לעובדות החדשות (ע"פ 63/79 עוזר נ')

מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 696 (1979); רע"פ 6368/12 כהן נ' מדינת ישראל (29.9.2012); ע"פ 766/07 כהן נ' מדינת ישראל (19.11.2007); ע"פ 4623/07 מדינת ישראל נ' אזרי (31.10.2007).

4. ובחזרה לענייננו. לא נטען במקרה דנן, וגם חברי אינו גורס זאת, כי לא ניתנה למערער הזדמנות סבירה להתגונן מפני העובדות החדשות. לטעמו של חברי, הסיבה להימנעות מהרשעה במסכת העובדתית החורגת מכתב האישום, נעוצה "בעקרונות הצדק", המחייבים תוצאה זו. ואולם, אינני סבור כי שורת הצדק מצדיקה את קבלת הגרסה המקלה יותר עם המערער, אשר טענתו כי העביר את מלוא הסכום לידי קוטי, נדחתה על-ידי בית משפט קמא כבלתי מהימנה. לטעמי, דרישות ועקרונות הצדק מחייבים להרשיע את המערער בהתאם לתשתית העובדתית שהונחה בפני בית משפט קמא, כל עוד ניתנה, כאמור, למערער אפשרות סבירה להתגונן. לסיכום, הנני סבור כי אין להתערב בקביעתו של בית משפט קמא כי המערער הותיר ברשותו את מלוא הסכום של 100,000 ₪.

אני מצטרף לעמדתו של חברי, לפיה כל סכום שנותר בידי של המערער הינו בגדר לקיחת שוחד, ואין בינינו מחלוקת על כי יש להרשיע את המערער בעבירה של לקיחת שוחד, בגדרי פרשיית השוחד השלישית.

5. ומכאן לעניין העונש. אם תתקבל גישתי, לפיה סכום השוחד בפרשייה השלישית יעמוד על 100,000 ₪ ולא על 20,000 ₪, הרי שאין כל הצדקה, גם לשיטתו של חברי, להתערב במידת העונש.

אוסף עוד, כי אין בידי לקבל את הנימוק הנוסף שהוצג על-ידי חברי, השופט מלצר, להקלה בעונש, שעניינו התרשלותה של המדינה בהעברת מלוא חומרי החקירה למערער. גם אם, בנסיבות מסויימות, ניתן לראות בכך כשיקול להקלה בעונש, אין זה המקרה שלפנינו. לטעמי, לא נגרם למערער כל עיוות דין והגנתו לא נפגעה, עקב גילוי חומרי החקירה הנוספים.

לאור האמור, אציע שלא להתערב בעונש, הן ברכיב המאסר והן ברכיב הקנס.

6. אציין בנוסף, למעלה מן הצורך, כי גם לו סברתי שסכום השוחד בפרשייה השלישית עומד על 20,000 ₪, לא הייתי רואה מקום להקל בעונשו של המערער.

המדובר בעובד בכיר ביותר ברשות המיסים, אשר קיבל שוחד בסכומים נכבדים בארבע פרשיות שוחד שונות. עסקין במעשים מכוערים, שכרוכים בהם ניצול המעמד והשררה, כמו גם תאוות בצע לשמה, וכאמור אין עסקין במעידה חד פעמית, אלא בדפוס פעולה החוזר על עצמו.

כפי שציינתי בע"פ 5806/13 מדינת ישראל נ' בן גיאת (17.6.2014) "מעשים מעין אלה מעמידים בסכנה את דמותו ותדמיתו של השירות הציבורי ... ופוגעים בחברה בכללותה". בית משפט זה קבע, פעם אחר פעם, כי מי שהורשע בעבירה של שוחד "ראוי לו שיאסר במאסר בפועל, ולתקופה ממשית" (ע"פ 766/07 כהן נ' מדינת ישראל (19.11.2007) וראו גם, ע"פ 341/73 מדינת ישראל נ' ויטה, פ"ד כז(2) 610 (1973); ע"פ 10627/06 יהושע נ' מדינת ישראל (8.5.2007); ע"פ 10735/04 גולדמן נ' מדינת ישראל (20.2.2006)).

7. סוף דבר, דעתי היא כי יש לדחות את ערעורו של המערער, הן לעניין הכרעת הדין והן לעניין העונש שנגזר עליו.

ש ו פ ט

השופט ס' ג'ובראן:

אני מסכים לפסק דינו של חברי השופט ח' מלצר. אולם, במחלוקת שנפלה בין חברי בנוגע לפרשת השוחד השלישית, דעתי כדעת חברי השופט א' שהם.

ש ו פ ט

הוחלט פה אחד לדחות את ערעורו של המערער כנגד הרשעתו בכל העבירות בהן הורשע. לגבי פרשת השוחד השלישית, שבאישום הראשון, הוחלט ברוב דעות של השופטים: א' שהם ו-ס' גובראן לקיים את הרשעתו של המערער בנטילת שוחד של 100,000 ש"ח, וזאת כנגד דעתו החולקת של השופט ח' מלצר, שראה להרשיעו בפרשה זו בנטילת שוחד בסכום של 20,000 ש"ח בלבד ולהפחית בהתאמה גם את הסכום שבו הורשע בהעלמת מס במרמה.

ברוב דעות של השופטים א' שהם ו-ס' ג'ובראן הוחלט גם לדחות את ערעורו של המערער כנגד העונש שהושת עליו, וזאת כנגד דעתו החולקת של השופט ח' מלצר.

ניתן היום, ט' באלול התשע"ה (24.8.2015).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט